

**Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
Економічний факультет
Кафедра фінансів і кредиту**

**Фінтехкомпанії та їх роль у цифровізації фінансових
послуг**

**Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)**

Виконав:

здобувач другого курсу, групи 272-1м
денної форми навчання
спеціальності 072 Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок
Церковнюк Микола Сергійович _____

Керівник:

доцент Федішин Майя Пилипівна _____

До захисту допущено:
протокол засідання кафедри № 6 від «02» грудня 2025 р.

В.о.зав. кафедри фінансів і кредиту
_____ доц. Бак Н.А.

Чернівці – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНТЕХКОМПАНІЙ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ.....	6
1.1. Еволюція фінансових технологій та становлення фінтехіндустрії.....	6
1.2. Теоретичні підходи до цифровізації фінансових послуг.....	10
1.3. Технологічні драйвери цифрової трансформації та роль фінтехкомпаній як каталізаторів технологічних інновацій фінансового сектору.....	16
Висновки до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА РОЗВИТКУ ФІНТЕХКОМПАНІЙ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ЦИФРОВІ ФІНАНСОВІ ПОСЛУГИ.....	24
2.1. Оцінка цифровізації фінансового сектору України: стан та тенденції.....	24
2.2. Вплив фінтехкомпаній на трансформацію фінансових послуг у банківському секторі України.....	31
2.3. Оцінка ризиків, викликів і регуляторних бар'єрів цифровізації фінансових послуг.....	38
Висновки до розділу 2.....	42
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНТЕХКОМПАНІЙ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ.....	44
3.1. Моделі оптимізації цифрової інфраструктури фінансових послуг.....	44
3.3. Перспективні напрями роботи фінтехкомпаній у контексті підвищення ефективності цифрових фінансових послуг	52
Висновки до розділу 3.....	58
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65
ДОДАТКИ.....	72

ВСТУП

У сучасних умовах глобальної цифрової трансформації фінансовий сектор зазнає глибоких структурних змін, зумовлених стрімким розвитком фінансових технологій (FinTech). Фінтехкомпанії стають ключовими агентами інновацій, які переосмислюють традиційні моделі банківських, платіжних, інвестиційних та страхових послуг, створюючи більш ефективні, доступні й клієнтоорієнтовані рішення. Цифровізація фінансових послуг сприяє оптимізації операційних витрат, підвищенню швидкості транзакцій, удосконаленню ризик-менеджменту та розширенню фінансової інклюзії.

Для України ця тематика є особливо актуальною з огляду на воєнні виклики, необхідність забезпечення стійкості фінансової системи, а також пріоритетність цифрової трансформації економіки, задекларованої у стратегічних документах Національного банку України та Уряду. Український фінтехринок демонструє одні з найвищих темпів зростання в Європі, що обумовлює потребу у ґрунтовному науковому аналізі ролі фінтехкомпаній у підвищенні ефективності цифрових фінансових послуг та визначенні перспектив подальшого розвитку цього сектору.

Метою магістерського дослідження є комплексне теоретичне обґрунтування, аналітична оцінка та розроблення перспективних моделей розвитку фінтехкомпаній як каталізатора цифровізації фінансових послуг в Україні.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

1. Дослідити еволюцію фінансових технологій та узагальнити теоретичні підходи до функціонування фінтехкомпаній.
2. Розкрити сутність цифровізації фінансових послуг і визначити її ключові технологічні драйвери.
3. Оцінити стан і тенденції цифрової трансформації фінансового сектору України у 2020–2024 роках.

4. Проаналізувати вплив фінтехкомпаній на трансформацію банківських послуг, зокрема на прикладі діяльності провідних банків.

5. Ідентифікувати ризики, виклики та регуляторні бар'єри цифровізації фінансових послуг.

6. Сформувати моделі оптимізації цифрової інфраструктури фінансового сектору.

7. Визначити стратегічні напрями розвитку фінтехсектору України та перспективні напрями діяльності фінтехкомпаній у контексті підвищення ефективності цифрових фінпослуг.

Об'єкт дослідження – процеси цифровізації фінансових послуг у фінансовій системі України. Предмет дослідження – організаційно-економічні, технологічні та інституційні засади функціонування фінтехкомпаній і їх вплив на ефективність цифрових фінансових послуг.

Методологія дослідження. У дослідженні застосовано комплекс сучасних економічних, статистичних та аналітичних методів, зокрема:

- економіко-статистичний аналіз – для вивчення динаміки цифрових показників фінансового сектору (транзакцій, структури ринку, частки фінтехпослуг);

- структурно-функціональний аналіз – для визначення ролі фінтехкомпаній у фінансовій екосистемі;

- порівняльний аналіз – для зіставлення українських тенденцій зі світовими;

- графічний, табличний методи – для побудови таблиць, інфографік.

Наукова новизна магістерської роботи полягає у такому:

- узагальнено й систематизовано теоретичні підходи до визначення сутності фінансових технологій і цифровізації фінансових послуг, що дозволило сформувати уточнене авторське трактування цих категорій.

- ідентифіковано ключові ризики цифровізації фінансового сектору.

- сформовано пропозиції розвитку фінтехекосистеми України, що враховує технологічні тренди, регуляторні зміни та базується на авторських моделях

трансформація платіжних технологій та трансформації фінансових технологій через цифрові банківські продукти.

Практичне значення магістерського дослідження полягає у можливості використання його результатів:

- 1) банками – для оптимізації цифрової інфраструктури, оцінки ефективності цифрових операцій і розроблення стратегії fintech-інтеграції;
- 2) фінтехкомпаніями – для формування інноваційних продуктів та моделей партнерства з банками;
- 3) Національним банком України – при удосконаленні регулювання фінтехринку, розробленні стандартів open finance та впровадженні цифрових сервісів.

Апробація результатів дослідження здійснювалася шляхом підготовки наукової статті [46].

Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У першому розділі розглядаються теоретичні засади функціонування фінтехкомпаній та цифровізації фінансових послуг. Другий розділ присвячений аналітичній оцінці стану цифровізації фінансового сектору, впливу фінтехіндустрії на банківський сектор та аналізу ризиків цифрової трансформації. У третьому розділі досліджено перспективні напрями розвитку фінтехсектору, запропоновано модель оптимізації цифрової інфраструктури та розроблено стратегічні орієнтири для підвищення ефективності цифрових фінансових послуг. Робота завершується загальними висновками, списком використаних джерел та додатками.

Загальний обсяг роботи налічує 76 сторінок, з них на основну частину припадає 55 сторінок, дослідження ілюстроване 10 рисунками та 14 таблицями, список використаних джерел налічує 78 найменувань, три додатки розміщено на 4 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНТЕХКОМПАНІЙ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

1.1. Еволюція фінансових технологій та становлення фінтехіндустрії

Еволюція фінансових технологій (fintech evolution) є багатогранним, багаторівневим процесом, який формує сучасну структуру глобального та національного фінансового сектору. Фінтехіндустрія виникла не як результат одномоментної інновації, а як послідовна трансформація фінансових послуг під впливом технологічних, економічних, інституційних та соціальних змін.

У науковій літературі цифрові фінансові технології розглядаються як рушійні сили змін бізнес-моделей, інфраструктури ринку, поведінки споживачів і стратегій фінансових установ. У ХХІ столітті фінансові технології стали одним із ключових факторів конкурентоспроможності фінансового сектору. Згідно з дослідженням Arner, Barberis & Buckley [56], сучасний fintech – це не окрема технологія, а парасолькове поняття, що охоплює широкий спектр цифрових інструментів, включаючи блокчейн, штучний інтелект, мобільні платформи, API та хмарні технології.

Наукова література переважно виділяє чотири основні хвилі розвитку fintech, які відображають взаємодію технологічних інновацій і трансформацій фінансової інфраструктури [56; 73] (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Етапи еволюції фінансових технологій

Етап	Хронологія	Ключові інновації
FinTech 1.0	1866–1967	Телеграф, електричні системи зв'язку
FinTech 2.0	1967–2008	Банкомати, електронні платежі, SWIFT
FinTech 3.0	2008–2014	Стартапи, мобільні платежі, P2P кредитування
FinTech 4.0	2014–теперішній час	ІІІ, блокчейн, open banking, SuperApps

Отже, перший етап – FinTech 1.0 (1866–1967) – це початок цифровізації

фінансів, що характеризується електрифікацією та оцифруванням базових фінансових операцій. Ключові інноваціями даного етапу є поява телеграфа і трансатлантичних каналів зв'язку (1866 р.), заснування перших міжбанківських платіжних мереж, поява перших механізованих бухгалтерських систем. На думку [56], саме в цей період започатковується інформаційна інфраструктура глобальних фінансів, необхідна для подальшого розвитку електронних транзакцій.

FinTech 2.0 (1967–2008): Банківська цифровізація – ця фаза визначається як період «Banking Digitization». Ключові технологіями на цьому етапі є поява у 1967 році першого банкомату Barclays; електронні платежі та карткові мережі SWIFT (1973), Visa/Mastercard; масове впровадження комп'ютеризації банків; інтернет-банкінг (з 1990-х). Таким чином, формується нова інфраструктура – електронні платіжні системи, що стають ядром глобальних фінансів. У цей період банки були домінуючими провайдерами фінансових інновацій.

FinTech 3.0 (2008–2014): Посткризовий вибух стартапів. Фінансова криза 2008 року стала каталізатором переходу влади від банків до технологічних компаній. Основні характеристики цього етапу: стрімке зростання фінтехстартапів (LendingClub, Revolut, PayPal, Wise); розвиток мобільних платежів; peer-to-peer кредитування; «розукрупнення банкінгу», тобто розділення банківських функцій між десятками гравців. В контексті характеристики цього етапу, відмітимо, що за дослідженням Philippon [73] технологічні компанії стали ефективнішими за банки в управлінні трансакційними витратами.

FinTech 4.0 (2014 – сьогодення): Платформи, екосистеми, III. Сучасний етап характеризується тотальною цифровізацією та платформізацією фінансових послуг. Його визначальними рисами є: AI-driven finance, автоматизація рішень; Big Data для оцінки ризиків; Blockchain / DLT та смарт-контракти; Open Banking / API — PSD2 (2018); SuperApps (Revolut, Alipay, Monobank як концептуальна модель); екосистеми «банк + fintech». За даними McKinsey [70], до 2030 року понад 70% світових фінансових операцій будуть здійснюватися через цифрові

платформи. Відмітимо, у науковій літературі відсутнє єдине усталене визначення поняття «фінансові технології», однак можна виокремити кілька концептуальних підходів, що відображають різні акценти: галузевий, технологічний, інституційний, функціональний тощо. У табл.1.2 узагальнено підходи іноземних та українських дослідників щодо визначення суті поняття «фінансові технології».

Таблиця 1.2

Підходи до трактування суті поняття «фінансові технології»

Автор	Пояснення суті дефініції
Семенов А.Ю., Кривич Я.М., Цирулик С.В.	Фінансові технології трактуються як «технологічно зумовлені інновації у сфері фінансових послуг, що можуть призводити до появи нових бізнес-моделей, додатків, процесів або продуктів і тим самим впливати на структуру фінансових ринків, конкуренцію та фінансову стабільність [40, с.100]
Arner D. W., Barberis J., Buckley R. P.	Розглядають FinTech як технологічно забезпечені фінансові рішення, тобто використання цифрових технологій для створення, надання та вдосконалення фінансових послуг і продуктів у відповідь на структурні зміни у фінансовому секторі. [56]
Schueffel P.	Дас «узагальнювальне» визначення: FinTech – це нова фінансова індустрія, що застосовує технології для вдосконалення фінансової діяльності, тобто акцент робиться не лише на інструментах, а на формуванні окремого сектору економіки, який структурно трансформує традиційні фінансові послуги [74].
Gomber P., Koch J., Siering M.	Автори розглядають фінансові технології у зв'язці з «цифровими фінансами» як сукупність нових фінансових продуктів, бізнес-моделей, програмного забезпечення та форм взаємодії з клієнтом, які створюються як FinTech-компаніями, так і інноваційними фінансовими установами [67].
Мазур В. В.	Українські науковці інтерпретують фінансові технології як послуги, що надаються технологічними компаніями за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення, орієнтованого на задоволення фінансових потреб клієнтів; наголос робиться на сервісному вимірі («технологічні сервіси» у фінансовій сфері) [25].
Кльоба Л. Г., Добош Н. М., Сорока О. П.	Визначають фінансові технології як технології, що допомагають компаніям управляти фінансовими аспектами діяльності, включно з новими програмами, процесами та бізнес-моделями; підкреслюється роль фінтеху як основи онлайн-транзакцій і дистанційного доступу до фінансових послуг через електронні канали зв'язку [18-19]
Тарасюк М. В., Кошєєв О. О., Дудинець Л. А.	Трактують фінансові технології як динамічно розвинений сегмент на перетині фінансових послуг і технологій, де технологічні стартапи й нові учасники ринку застосовують інноваційні підходи до продуктів і послуг, що традиційно надавалися фінансовими установами; водночас наголошується на тому, що фінтех охоплює не лише фінансовий сектор, а й суміжні галузі, пов'язані з рухом фінансових потоків [25].

Проведений порівняльний аналіз свідчить, що, попри відсутність уніфікованого визначення, більшість дослідників сходяться в кількох ключових аспектах фінансових технологій:

- з позиції їх технологічної природи фінансові технології завжди пов'язані з використанням інформаційно-комунікаційних, цифрових, платформених рішень [56;67;74];

- з позиції функціональної спрямованості ядром фінтеху є покращення фінансової діяльності: швидкість, зручність, персоналізація, зниження транзакційних витрат, розширення доступу до послуг [18-19;25];

- за інституційним виміром частина дослідників підкреслює, що FinTech – це не лише технології, а нова фінансова індустрія з власними бізнес-моделями, екосистемами та гравцями [67];

- сервісно-орієнтований підхід: українські науковці акцентують увагу на тому, що фінансові технології – це насамперед форма надання фінансових послуг через програмне забезпечення та цифрові канали, що трансформує класичні банківські процеси в клієнтоорієнтовані цифрові сервіси.

На основі проаналізованих підходів у межах даного дослідження доцільно під фінансовими технологіями розуміти сукупність інноваційних інструментів, цифрових рішень, бізнес-процесів та організаційних моделей, що базуються на використанні інформаційно-комунікаційних технологій для створення, надання, інтеграції й удосконалення фінансових послуг, формуючи окремий сегмент фінансової індустрії та сприяючи підвищенню ефективності, доступності й інклюзивності фінансового сектору. Таке сфороване авторське визначення інтегрує технологічний, функціональний, інституційний та клієнтоорієнтований виміри, узгоджується з сучасними міжнародними підходами та відображає специфіку розвитку фінтеху в Україні, де фінансові технології одночасно виступають інструментом цифровізації банківського сектору й основою для появи нових небанківських учасників ринку.

Розглянемо особливості формування сучасної фінтехіндустрії. Становлення FinTech визначається трьома ключовими рушійними силами:

1. Технологічні фактори, серед яких виділимо ІІІ та машинне навчання [36], мобільні платформи, відкриті API, хмарні обчислення – ці технології дозволили створювати продукти, які працюють швидше, дешевше та персоналізованіше, ніж традиційні банківські сервіси.

2. Економічні фактори такі як глобалізація капіталів, зростання конкуренції між банками й технологічними компаніями, потреба у зниженні операційних витрат. У дослідженні [77] підкреслюється, що саме фінтех забезпечив історичне зниження вартості фінансових послуг.

3. Інституційні фактори: регулювання PSD2 та відкритого банкінгу; розвиток супервізійних sandboxes (Велика Британія, Сингапур, Україна); цифрові регуляції (DORA, MiCA). За даними [72], країни з активним регуляторним стимулюванням фінтеху мають на 45–60% вищі темпи цифровізації фінансових послуг. Трансформація світового фінансового сектору під впливом fintech підвищує фінансову інклюзію [58]; знижує транзакційні витрати [56]; оптимізує ризик-менеджмент [52]; стимулює конкуренцію між банками [78]; пришвидшує платежі й скорочує операційні витрати.

Фінтехіндустрія стала не просто частиною фінансового ринку, а інфраструктурним ядром цифрової економіки. Таким чином, еволюція фінансових технологій пройшла складний шлях: від телеграфних трансакцій до платформ на основі штучного інтелекту та блокчейну. Сучасний fintech формується на перетині технологічних, економічних та інституційних змін і відіграє ключову роль у розвитку цифрової фінансової системи та створив умови для появи супердодатків, екосистем та гібридних моделей «банк-фінтех», що визначає подальший розвиток фінансових послуг.

1.2. Теоретичні підходи до цифровізації фінансових послуг

Розвиток фінансових технологій створив фундамент для якісно нового етапу трансформації фінансового сектору, який у науковій літературі

визначається поняттям «цифровізація фінансових послуг». Якщо перші хвилі еволюції фінтеху були пов'язані переважно з технологічними інноваціями, то сучасний етап характеризується системним проникненням цифрових технологій у бізнес-моделі фінансових установ, процеси створення вартості, канали обслуговування клієнтів, моделі конкуренції та інституційно-регуляторне середовище.

Водночас у науковій дискусії відсутня єдність щодо суті цифровізації, її співвідношення з оцифруванням, діджиталізацією та цифровою трансформацією, що зумовлює потребу в комплексному аналізі теоретичних підходів. Сформовані в міжнародних і українських дослідженнях інтерпретації поняття відрізняються акцентами: технологічним, процесним, інституційним, клієнтоорієнтованим, екосистемним або соціально-економічним.

Саме тому цей підпункт присвячено систематизації ключових теоретичних підходів до цифровізації фінансових послуг, порівнянню їхніх змістовних характеристик та формуванню авторського визначення, що слугуватиме методологічною основою подальшого дослідження ролі фінтехкомпаній у цифровій трансформації фінансового сектору.

Цифровізація фінансових послуг є одним із ключових трендів трансформації сучасного фінансового сектору, оскільки вона змінює не лише канали надання послуг, а й саму логіку функціонування фінансових інститутів, структуру ринку та поведінку споживачів.

У науковому дискурсі поняття «цифровізація» розглядається як складний багаторівневий процес, що охоплює технологічні, організаційні, інституційні та соціально-економічні зміни в економіці загалом і у фінансовій сфері зокрема.

Дослідження OECD та низки авторів [58; 60-61] підтверджують, що цифровізація фінансових послуг стає базою для розвитку фінтехіндустрії, підвищення фінансової інклюзії, зниження транзакційних витрат та посилення конкуренції між банками, небанківськими фінансовими установами й технологічними компаніями.

У світовій літературі наголошується на принциповій відмінності між

термінами digitization, та digital transformation, які в українській мові здебільшого відтворюються як «оцифрування», «цифровізація» та «цифрова трансформація».

Оцифрування (digitization) – це технічний процес перетворення аналогової інформації в цифрову форму (сканування документів, переведення паперових архівів у електронні бази тощо).

В свою чергу, цифровізація (digitalization) – це використання цифрових технологій для зміни бізнес-процесів, моделей створення вартості та взаємодії з клієнтами, тобто це не просто перехід «у цифру», а системне переосмислення способу надання послуг.

За іншим підходом, цифрова трансформація (digital transformation) – це глибока стратегічна перебудова організації й ринкових структур під впливом цифрових технологій, що змінює місію, ціннісну пропозицію, операційну модель і роль учасників на ринку.

Таким чином, у контексті фінансових послуг оцифрування означає переведення паперових операцій (анкети, договори, звітність) в електронний формат; цифровізація – побудову нових цифрових каналів (інтернет- та мобільний банкінг, дистанційна ідентифікація, автоматизоване кредитування), а цифрова трансформація – формування цифрових екосистем, інтеграцію фінансових сервісів у платформи «єдиного вікна», появу нових бізнес-моделей банків і фінтехкомпаній.

Аналіз сучасних праць [58;61;64;68] дозволяє виокремити щонайменше шість базових теоретичних підходів до розуміння природи цифровізації фінансових послуг.

1. Технологічний (техноцентричний) підхід у межах якого цифровізація розглядається насамперед як результат впровадження конкретних цифрових технологій: хмарних сервісів, мобільних додатків, штучного інтелекту, блокчейну, Big Data, API тощо. У праці [67] цифровізацію трактують як використання цифрових технологій для модифікації та оптимізації операційних процесів і створення нової цінності для клієнта. У фінансовому секторі це проявляється черезавтоматизацію бек-офісних процесів; запровадження

цифрових каналів обслуговування; використання алгоритмів для скорингу, аналітики ризиків, KYC/AML (комплекс заходів для боротьби з відмиванням грошей (AML) та фінансуванням тероризму (FT), що включає ідентифікацію та перевірку клієнтів (KYC)).

2. Процесно-бізнесовий підхід згідно з яким, цифровізація розглядається як перебудова бізнес-процесів і операційних моделей за допомогою цифрових інструментів. Digitalization в такому розумінні – це «використання цифрових технологій для зміни бізнес-моделі та створення нових джерел доходу» [11;18;24]. Для фінансових послуг це означає переведення повного життєвого циклу продукту в онлайн (від заявки до супроводу); впровадження self-service-моделей; переорієнтація від операційного банкінгу до клієнтських платформ і сервісів.

3. Інституційно-регуляторний підхід: частина дослідників акцентує, що цифровізація фінансових послуг не може розглядатися поза контекстом регуляторної та інституційної рамки. Міжнародні організації (OECD, FATF) підкреслюють, що цифровізація змінює вимоги до регулювання, нагляду, захисту прав споживачів, кібербезпеки [61]. В Україні ключовими регуляторними орієнтирами є Концепція розвитку цифрової економіки [15] та суспільства, яка на рівні урядового документа закріпила дефініцію «цифровізація» як насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними та Стратегія НБУ [43] та державні програми цифрової трансформації фінансового сектору [41;44], що визначають напрями розвитку digital finance, fintech, RegTech [9], SupTech.

4. Клієнтоорієнтований (поведінковий) підхід, у межах якого цифровізація інтерпретується через зміну взаємодії між фінансовими установами та клієнтами: від фізичних відділень до мобільних додатків, чат-ботів, «цифрових асистентів». Дослідження [18;22;69] показують, що цифрові фінансові послуги суттєво підвищують фінансову інклюзію, розширюючи доступ до платежів, кредитів, заощаджень та страхових продуктів. З позиції поведінкових фінансів

цифровізація знижує бар'єри входу на ринок фінансових послуг; змінює структуру довіри (клієнт довіряє не стільки «будівлі банку», скільки UX додатку, швидкості та прозорості операцій); формує нові моделі споживання фінансових продуктів (on-demand finance, embedded finance).

5. Екосистемно-платформовий підхід: сучасні дослідження цифрової трансформації фінансових послуг [67-71] підкреслюють, що цифровізація виходить за межі окремих банків і формує екосистеми, де фінансові сервіси інтегруються в ширші цифрові платформи – маркетплейси, супердодатки, платіжні шлюзи, open banking API. У такій логіці цифровізація фінансових послуг означає перехід від «банку як інституції» до «фінансових сервісів як частини екосистеми»; активну взаємодію банків, фінтехкомпаній, BigTech та державних цифрових платформ; конкуренцію за контроль над інтерфейсом клієнта (front-end), а не лише за сам продукт.

6. Соціально-економічний та інклюзивний підхід [58] за яким цифровізація фінансових послуг розглядається як інструмент соціально-економічного розвитку: розширення можливостей домогосподарств і бізнесу, підтримка МСП, підвищення прозорості грошових потоків, зменшення тіньової економіки, таргетування соціальних виплат.

З цієї перспективи цифровізація посилює зв'язок між фінансовою системою та реальною економікою; створює нові ризики (цифрова нерівність, кіберзагрози), які потребують політик цифрової грамотності та кіберзахисту; стає фактором конкурентоспроможності фінансового сектору країни загалом.

Розглянемо в табл. 1.3 підходи до визначення поняття «digitalization / цифровізація». Як бачимо, в українській науковій та нормативній практиці паралельно застосовуються терміни «цифровізація» та запозичений варіант «діджиталізація». Однак аналіз офіційних документів (Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства, стратегії цифрової трансформації, документи НБУ) і сучасних наукових публікацій засвідчує, що стандартом академічного й правового дискурсу є саме «цифровізація», тоді як «діджиталізація» використовується переважно в публіцистиці та маркетинговій лексиці.

Якщо співвіднести українські та англомовні терміни, отримаємо таку відповідність: digitization → оцифрування (технічний рівень); digitalization → цифровізація (рівень процесів, моделей, послуг); digital transformation → цифрова трансформація (стратегічний, системний рівень).

Таблиця 1.3

Наукові підходи до трактування дефініцій «digitalization» / «цифровізація»

Автор	Пояснення суті поняття
Verhoef P [77]	Digitalization – це використання цифрових технологій для модифікації бізнес-процесів, моделей створення цінності та взаємодії з клієнтами, що є проміжним етапом між простим оцифруванням даних та повною цифровою трансформацією компанії.
Gradillas M. [68]	Автори чітко розмежовують digitization як конверсію інформації в цифровий формат, а digitalization – як процес впровадження цифрових технологій у бізнесові практики, продукти й послуги, що веде до зміни організаційних процесів і ринкової динаміки.
Frenzel A [64]	Digitalization трактується як соціотехнічний процес, у ході якого організації та інститути поступово реорганізують свою діяльність навколо цифрових технологій, інфраструктур і практик, що змінює способи координації, управління та комунікацій.
Bhatt A. [58]	У фокусі – фінансовий сектор: digitalization трактується як процес інтеграції цифрових технологій у надання фінансових послуг, що змінює канали доступу до них, знижує транзакційні витрати і розширює фінансову інклюзію, особливо для вразливих груп населення.
OECD [61]	Цифровізація фінансових послуг визначається як широке впровадження цифрових технологій у фінансову діяльність, що призводить до появи нових продуктів, каналів розповсюдження, бізнес-моделей та впливає на продуктивність, конкуренцію й доступ до фінансування.
Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України [15].	Офіційно: «цифровізація – насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними», тобто акцент на формуванні кіберфізичного простору та цифрової інфраструктури.
Затонацький Д. А. [11].	Український дослідник розглядає цифровізацію як системний процес впровадження цифрових технологій в економічні й фінансові відносини, що змінює «ланцюжки створення вартості», структуру ринків та механізми взаємодії між суб'єктами економіки.
Nechyporenko T. D. [27].	Digitalization of financial services трактується як ключовий тренд, що радикально змінює традиційні бізнес-моделі фінансових установ, формуючи цифровий фінансовий простір із новими можливостями для інновацій, прозорості й ефективності транзакцій.
Стратегія Національного банку [43].	фокус на активізацію економічного зростання, цифровізацію, зазначається як 4 стратегічна ціль НБУ, що «фінансовий ринок – цифрова фортеця України, а цифрові фінпослуги – це частина цифрової країни».

З огляду на це, вважаємо за доцільне послідовно вживати термін

«цифровізація» задля узгодженості із державною термінологічною політикою та провідними українськими науковими журналами.

Узагальнюючи наведені підходи, можна сформулювати наступне авторське визначення: цифровізація фінансових послуг – це системний процес впровадження та інтеграції цифрових технологій (ІКТ, мобільних платформ, хмарних сервісів, штучного інтелекту, блокчейну, відкритих API тощо) в діяльність фінансових установ та фінтехкомпаній, який змінює бізнес-процеси, канали доступу, моделі створення вартості й взаємодії з клієнтами, формує цифровий фінансовий простір та сприяє підвищенню ефективності, прозорості, інклюзивності й конкурентоспроможності фінансового сектору.

Таке визначення поєднує технологічний, процесний, інституційний та соціально-економічний виміри; узгоджується з міжнародними [58;64;61;77] та українськими підходами [11;27]; задає методологічну рамку для подальшого аналізу ролі фінтехкомпаній у цифровізації фінансових послуг у наступних підрозділах теоретичного та практичного розділів роботи.

1.3. Технологічні драйвери цифрової трансформації та роль фінтехкомпаній як каталізаторів технологічних інновацій фінансового сектору

Цифрова трансформація фінансового сектору ґрунтується на стрімкому розвитку інноваційних технологій, які формують нові принципи організації фінансових послуг, змінюють канали їх надання, створюють можливості для масштабування бізнес-моделей та посилюють конкуренцію між учасниками ринку. Технологічні драйвери стають ключовими чинниками еволюції фінансової індустрії, оскільки забезпечують фундамент для розвитку фінтехкомпаній, платформних екосистем і цифрових сервісів нового покоління.

Сучасні наукові дослідження підтверджують, що технологічний прогрес – це найважливіший структурний детермінант цифровізації фінансових послуг [11;16;18]. Він змінює не лише операційні процеси, але й логіку конкуренції,

стратегічні підходи до управління фінансовими установами, механізми управління ризиками і рівень доступності фінансових продуктів для населення й бізнесу.

На основі аналізу сучасних наукових праць, міжнародних звітів [30; 61-63] та українських досліджень можна виокремити шість технологічних драйверів, які найбільшою мірою формують сучасний фінансовий ландшафт.

1. Штучний інтелект та машинне навчання (AI/ML) є центральним елементом цифрової трансформації фінансових послуг, так як застосування AI дозволяє суттєво знизити транзакційні витрати, автоматизувати аналітичні завдання та підвищити якість управління ризиками. Основними сучасними напрями використання є кредитний скоринг на основі поведінкових моделей (Alternative Scoring Models); фрод-моніторинг у режимі реального часу; автоматизація комплаєнсу (RegTech); персоналізація фінансових продуктів через аналіз даних клієнтів; роботизовані консультанти (robo-advisers).

У фінтехкомпаніях AI використовується як ядро операційної моделі: від оцінки ризиків до формування тарифів, UX і cross-selling.

2. Big Data та аналітика даних: обсяг даних, що генерується цифровими платформами, дозволяє фінтехам створювати моделі, недоступні у традиційному банкінгу. Роль Big Data полягає у створенні високоточних моделей поведінки клієнтів; прогнозуванні кредитних ризиків; динамічному ціноутворенні; аналізі транзакційних патернів; підвищенні безпеки платежів. Таким чином, Big Data є фундаментом сучасних fintech-моделей, оскільки дозволяє замінити фізичні канали взаємодії з клієнтами цифровими.

3. Блокчейн як технологія забезпечує прозорість, незмінність записів та децентралізацію процесів, що відкриває нові можливості для цифровізації фінансового сектору. Основними напрямками є: криптоактиви та токенизація активів; смарт-контракти; миттєві транскордонні платежі; оптимізація клірингу та розрахунків; інфраструктурні рішення для цифрових валют центральних банків (CBDC). У секторі цифрових платежів блокчейн дозволяє скорочувати операційні витрати та час транзакцій.

4. Хмарні технології (Cloud Computing) сьогодні стали основою масштабування фінтех-платформ завдяки таким перевагам як зниження вартості інфраструктури; швидкість розгортання сервісів; висока продуктивність; стійкість до навантажень; можливість створення масштабованих екосистем. У банківському секторі хмари прискорюють перехід до цифрових моделей, а у фінтехкомпаніях – це базова інфраструктура для API, AI-моделей, мобільних застосунків.

5. Відкриті інтерфейси API та стандарт Open Banking. Після впровадження директиви PSD2 у ЄС відкритий банкінг став одним з ключових драйверів розвитку fintech-індустрії. Основними ефектами API є: стандартизація обміну фінансовими даними між установами; інтеграція банківських сервісів у сторонні платформи; поява нових бізнес-моделей, включно з Banking-as-a-Service (BaaS); конкуренція на рівні сервісів, а не інфраструктури. API відкрив шлях до появи необанків, агрегаторів фінансових сервісів, супердодатків.

6. Мобільні технології та багатоканальні платформи, так, мобільні застосунки стали головним каналом доступу до фінансових послуг, понад 76% цифрових фінансових транзакцій у світі здійснюються з мобільних пристроїв. Відзначимо, що саме фінтехкомпанії першими застосували mobile-first підхід; біометричну ідентифікацію; миттєві платежі; one-click кредити («кредити в телефоні»); гейміфікацію фінансових продуктів.

Узагальнимо в табл 1.4 технологічні драйвери цифровізації фінансового сектору. Таким чином, фінтехкомпанії виступають центрами інновацій у цифровому фінансовому середовищі. Їхня роль полягає у:

1. Створенні нових моделей фінансових послуг (необанкінг; P2P-кредитування; онлайн-страхування (InsurTech); цифрові інвестиційні платформи).

2. Прискоренні технологічної конкуренції. Фінтехи змушують банки впроваджувати інновації швидше та інтенсивніше.

3. Формуванні екосистем і платформного ринку (Fintech → Open Banking → API → супердодатки).

4. Доступності фінансових послуг (Monobank, Wise, Revolut, PayPal — приклади моделей, що усувають бар'єри доступу).

5. Розвитку інфраструктурних рішень: фінтехи створюють платіжні шлюзи; мобільні гаманці; хмарні фінансові сервіси; блокчейн-платформи.

6. Підвищенні ефективності та зниженні вартості фінансових операцій (fintech зменшує фінансові трансакційні витрати в середньому на 30–60% залежно від ринку [72]).

Таблиця 1.4

Технологічні драйвери цифрової трансформації фінансового сектору

Технологія	Основний зміст	Роль у цифровізації фінансових послуг
AI/ML	Алгоритми аналізу даних, автоматичне прийняття рішень	Персоналізація, скоринг, комплаєнс, антифрод
Big Data	Обробка великих масивів даних	Зниження ризиків, аналітика, прогнозування
Blockchain/DLT	Розподілені реєстри, смарт-контракти	Платежі, токенизація, прозорість транзакцій
Cloud Computing	Хмарна інфраструктура	Масштабованість, гнучкість, low-cost інфраструктура
Open API / Open Banking	Стандарти доступу до даних	Екосистеми, BaaS, інтеграція сервісів
Мобільні технології	Digital-first взаємодія	Головний канал доступу до фінансових послуг

Отже, технологічні драйвери визначають архітектуру сучасного фінансового сектору та темпи його цифрової трансформації. Синергія AI, Big Data, блокчейну, хмарних технологій і відкритих API створює умови для формування цифрових платформ і фінтех-екосистем. Фінтехкомпанії, на відміну від традиційних фінансових установ, виступають каталізаторами технологічних змін, що забезпечує прискорення інновацій у всьому секторі. Їхня діяльність радикально трансформує бізнес-моделі, канали надання послуг і взаємодію з клієнтами, формуючи цифровий фінансовий простір нового покоління.

Цифровізація фінансових послуг розвивається під впливом технологічних інновацій, однак каталізаторами її поширення є насамперед фінтехкомпанії та банки-фінтехи, які формують нові стандарти доступності, швидкості, персоналізації та інтероперабельності фінансових сервісів. На відміну від

традиційних фінансових установ, діяльність яких тривалий час обмежувалася регуляторними рамками та інерційними операційними моделями, фінтехорганізації впроваджують ринкові та технологічні інновації у значно коротші періоди, створюючи конкурентний тиск на банківський сектор та стимулюючи його цифрову трансформацію [69;71].

У науковій літературі роль фінтехкомпаній розглядається у двох основних вимірах: як автономних провайдерів цифрових фінансових послуг (необанки, платіжні сервіси, P2P-кредитування, InsurTech, WealthTech) та як елементів більш широких екосистем, у яких банки й технологічні компанії взаємодіють у форматі партнерства, купівлі послуг або ко-інновацій [62].

Аналіз наукових джерел дозволяє виокремити декілька ключових напрямів впливу фінтеху на цифровізацію фінансових послуг:

1. Фінтехкомпанії як драйвери інновацій у фінансовому секторі. Фінтехи першими впровадили масове використання мобільних додатків, віддалених каналів обслуговування, альтернативного скорингу, API-інтеграцій, миттєвих платежів та гнучких цифрових продуктів. Вони підвищили стандарти UX/UI у фінансовій сфері; створили швидкі, дешеві та прості способи здійснення фінансових операцій; скоротили транзакційні витрати; замінили фізичні відділення мобільними платформами. У світі результати діяльності компаній PayPal, Revolut, Monzo, Wise, Klarna та ін. показали, що цифрові технології можуть радикально змінити модель надання фінансових послуг.

2. Банки-фінтехи як новий формат інституційної трансформації. Банки-фінтехи (digital-first banks) поєднують переваги високотехнологічних платформ та фінансової надійності банківського ліцензування. Це особливий тип учасників ринку, який: діє як «платформа», а не як традиційний банк; працює без відділень або з мінімальною їх кількістю; базується на моделях BaaS (Banking-as-a-Service), Open API, хмарних інфраструктурах; впроваджує рішення, характерні для фінтехстартапів (миттєві платежі, автоматичний скоринг, цифрові карти, гейміфікація). Науковці відзначають, що такі інституції знижують вартість операцій, спрощують доступ до фінансових продуктів і сприяють появі нових

фінансових екосистем.

3. Фінтех як інфраструктурний ядро нових фінансових платформ, фінтехкомпанії виконують роль інфраструктурних провайдерів, які забезпечують: платіжні шлюзи; антифрод-системи; ідентифікацію клієнтів (KYC/AML); хмарні операційні модулі; risk-management платформи для банків; open-banking інтеграції. Це означає, що банки дедалі більше залежать від фінтехкомпаній як від постачальників «будівельних блоків» цифрових послуг.

4. Взаємодія «банк — фінтех» як основа цифрових екосистем. У багатьох країнах (Велика Британія, Польща, Естонія, Сінгапур, Україна) цифрові екосистеми формуються на партнерстві банків із фінтехкомпаніями: банки надають доступ до API; фінтехи створюють інноваційні продукти; регулятор забезпечує захист даних, конкуренцію та інтероперабельність. Ця модель формує нову архітектуру фінансових ринків, у якій послуги можуть надаватися не лише банками, а й технологічними компаніями, маркетплейсами, мобільними операторами, e-commerce платформами.

5. Фінтех як чинник фінансової інклюзії та доступності послуг. Дослідження показало, що використання мобільних фінансових сервісів дозволило зменшити розрив у доступі до фінансів серед різних соціальних груп. FinTech: спрощує доступ до платежів; створює альтернативні моделі кредитування; знижує бар'єри для МСП; формує цифрові гарантії для широких груп населення; сприяє прозорості та зменшенню тіньових операцій.

6. Роль фінтеху у трансформації банківських моделей. Фінтех стимулює перехід банків від традиційної операційної моделі до платформенної (platform banking); екосистемної (ecosystem banking); моделі «банк як сервіс» (BaaS); API-орієнтованої архітектури; даноцентричного банкінгу (data-driven banking). Саме цю логіку трансформації ми спостерігаємо в Україні на прикладі ПриватБанку, Монобанку, Райффайзен Банку, ПУМБ та ін [28].

Розглянуті технологічні та інституційні ефекти діяльності фінтехкомпаній формують підґрунтя для аналізу того, як цифровізація проявляється на рівні конкретних фінансових установ. В Україні одним із найбільш показових

прикладів є ПриватБанк, який: першим впровадив мобільний додаток «Приват24», створив фінтех-платформу на основі відкритої API-архітектури, став лідером за обсягами цифрових платежів, миттєвих переказів та дистанційних послуг. Саме тому у наступному розділі буде проведено емпіричний аналіз цифровізації банківського сектору України із фокусом на ПриватБанку як фінтех-орієнтованому банку.

Висновки до розділу 1

У результаті проведеного теоретичного аналізу встановлено, що формування сучасного фінансового сектору визначається комплексним поєднанням економічних, технологічних та інституційних чинників, серед яких провідну роль відіграють фінансові технології і діяльність фінтехкомпаній. Еволюція фінансових технологій, демонструє перехід від автоматизації операцій у 1980–1990-х роках до масштабної цифрової трансформації XXI століття, коли фінтех стає структуротворчим компонентом глобальної фінансової інфраструктури. Суть фінансових технологій у науковій літературі розглядається неоднозначно, однак порівняння підходів українських та іноземних дослідників свідчить про укорінення концепції фінтеху як синтезу цифрових технологій і фінансових послуг, спрямованого на підвищення ефективності, доступності та прозорості фінансових ринків.

Виявлено, що в науковому дискурсі співіснують різні трактування термінів «оцифрування», «цифровізація», «діджиталізація» та «цифрова трансформація». Їх порівняння дало змогу визначити цифровізацію фінансових послуг як системний процес, що охоплює не лише переведення операцій у цифровий формат, а й формування нових бізнес-моделей, архітектур ринкової взаємодії та інституційних механізмів функціонування. Представлені концептуальні підходи: технологічний, процесний, інституційний, екосистемний, поведінковий та соціально-економічний забезпечили теоретичний каркас для подальшого

дослідження впливу фінтехкомпаній на трансформацію банківського сектору.

Аналіз технологічних драйверів цифрової трансформації показав, що сучасний фінансовий сектор формується з опорою на шість ключових технологій: штучний інтелект та машинне навчання, Big Data, блокчейн та DLT, хмарні технології, відкриті банківські інтерфейси API та мобільні платформи. Саме ці технології забезпечують прорив у швидкості обробки транзакцій, точності управління ризиками, персоналізації фінансових послуг та масштабованості бізнес-моделей. Показово, що більшість інновацій у їх застосуванні вперше з'явилися саме у фінтехкомпаніях, що підтверджує їхню роль як лабораторій інновацій у фінансовій сфері.

В роботі доведено, що фінтехкомпанії та банки-фінтехи є центральними агентами цифровізації фінансових послуг. Вони забезпечують технологічну конкуренцію, прискорюють інституційну модернізацію банків, формують фінансові екосистеми та знижують бар'єри доступу до фінансових продуктів для населення і бізнесу. Фінтех стає системним чинником формування нових моделей банкінгу (BaaS, Open Banking, платформи); зміни логіки взаємодії між фінансовими установами та клієнтами; підвищення фінансової інклюзії; зменшення транзакційних та операційних витрат; розвитку цифрової інфраструктури на рівні ринку.

Загалом, результати теоретичного аналізу показують, що цифровізація фінансових послуг не є технічним процесом, а комплексною трансформацією, у якій фінтехкомпанії виступають провідними ініціаторами, а банки – адаптивними учасниками, що змінюють власні моделі під впливом технологічних і ринкових інновацій.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА РОЗВИТКУ ФІНТЕХКОМПАНІЙ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ЦИФРОВІ ФІНАНСОВІ ПОСЛУГИ

2.1. Оцінка цифровізації фінансового сектору України: стан та тенденції

Цифровізація фінансового сектору України є одним із найдинамічніших процесів економічного розвитку країни, що визначає структурну модернізацію банківської системи, платіжного ринку та ринку фінансових послуг у цілому. З початку 2017 року НБУ реалізує комплекс заходів, спрямованих на цифрову трансформацію фінансової системи, включаючи розвиток платіжної інфраструктури, електронної ідентифікації, відкритого банкінгу, регуляторних «пісочниць» та нормативної підтримки фінтехкомпаній.

В умовах цифрової економіки фінансовий сектор України перейшов від автоматизації операцій до системної цифровізації бізнес-моделей, основними ознаками цього переходу є: стрімке зростання безготівкових платежів; домінування мобільного банкінгу; зміна поведінки користувачів на користь digital-first моделей; інтеграція фінтехкомпаній у платіжний ринок; підвищення ролі відкритих API та банків-фінтехів; поширення електронних грошей та систем миттєвих платежів. Розглянемо стан цифровізації фінансового сектору. За даними НБУ, частка безготівкових операцій у банківській системі зросла з 39% у 2017 році до понад 63% у 2023 році, а кількість операцій у цифрових каналах перевищила показники фізичних відділень у десятки разів. Зі свого боку, мобільний банкінг став ключовим каналом взаємодії: понад 85% клієнтів українських банків користуються мобільними застосунками для платежів, переказів та управління фінансами. За останнє десятиріччя Україна перейшла від «кешової» моделі до домінування безготівкових операцій: якщо у 2012 р. частка безготівкових операцій з картками становила лише 12,4%, у 2015 р. – 31,2%, у 2017 р. – 39,3%, у I кв. 2018 р. – вже 44,4% за сумою операцій, то у 2021 р. частка

безготівкових операцій досягла близько 61% за сумою та майже 90% за кількістю усіх операцій з картками. У 2023 р. безготівкові операції становили 65% від суми та 93,5% від кількості усіх карткових транзакцій. Українці здійснили 7,4 млрд безготівкових операцій на суму майже 4 трлн грн. За 9 місяців 2024 р. частка безготівкових платежів зросла до 64,8% за сумою та 94,5% за кількістю, в той час як за 9 місяців 2025 р. – до 65,4% та 95,4% відповідно (рис.2.1).

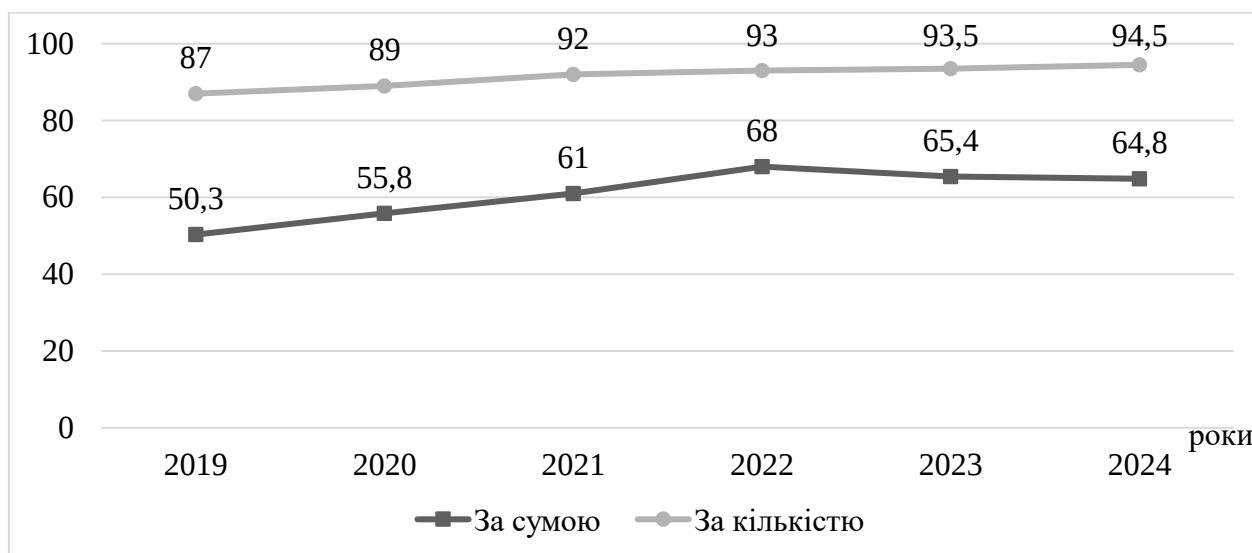

Рис.2.1. Частка безготівкових карткових операцій в Україні (за сумою і кількістю), %

Таким чином, можна констатувати, що безготівкові платежі стабільно перевищують половину обсягу карткових розрахунків за сумою та понад 90 % – за кількістю, що є прямим результатом розвитку мобільного банкінгу, платіжних фінтехсервісів та цифрової платіжної інфраструктури (POS-термінали, інтернет-еквайринг, P2P-перекази) [26].

За результатами дослідження, 51 % українців декларують готовність користуватися виключно цифровим банкінгом, що свідчить про перехід до digital-first моделей фінансової поведінки, які стають новою реальністю: клієнт очікує, що будь-яка фінансова послуга буде доступна в смартфоні 24/7.

Зростання POS-терміналів і точок прийому карток (рис.2.2) підсилює доступність цифрових платежів навіть у регіонах.

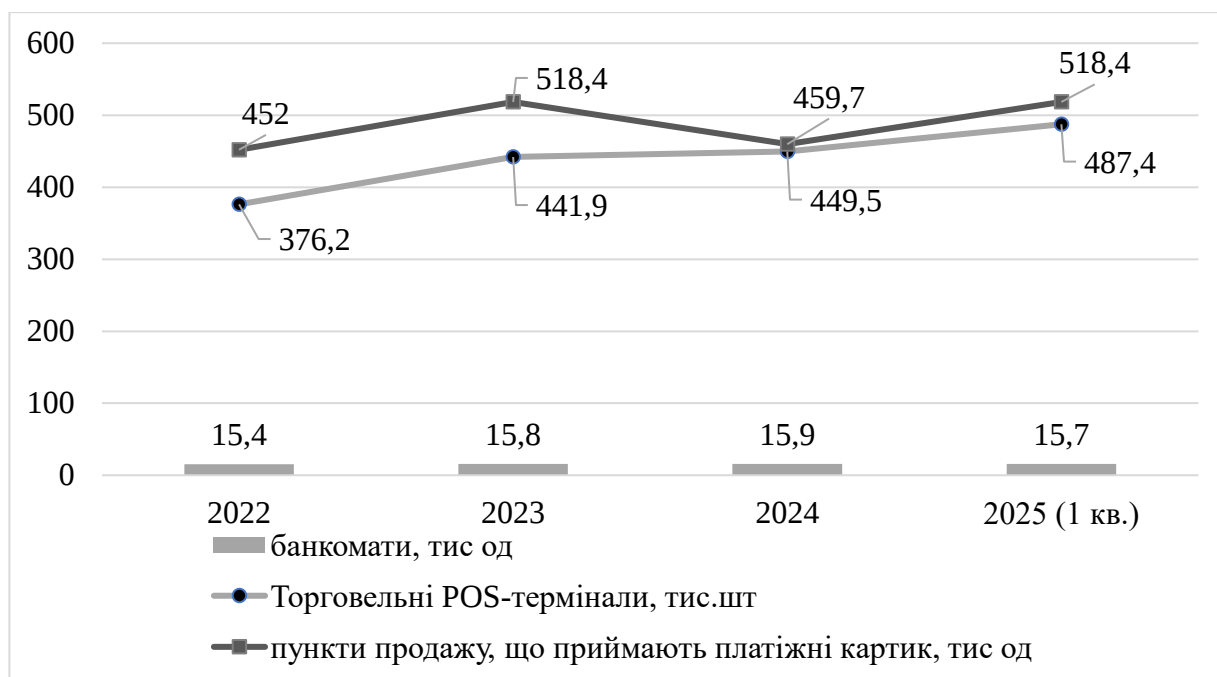

Рис.2.2. Динаміка платіжної інфраструктури

У поєднанні з високою часткою безготівкових операцій статистика підтверджує, що в Україні сформувався масовий попит на цифрові фінансові послуги, який підживлює розвиток фінтехкомпаній. Стрибок у 2023–2024 рр. підсилений контекстом воєнної ситуації і високою мобілізацією цифрових каналів. Ці динамічні показники підтверджують стійкий тренд: ринок карткових розрахунків в Україні де-факто став безготівковим, а готівка поступово відходить на другий план.

Фінансовий сектор України переживає глибоку платформізацію – формування фінансових екосистем на базі банків (ПриватБанк, Monobank, ПУМБ, Ощадбанк), мобільних операторів (Київстар, Vodafone), маркетплейсів (RozetkaPay), IT-компаній та фінтехстартапів (Portmone, EasyPay, GlobalMoney) [37].

Ключовими елементами інфраструктури цифровізації виступають:

- Національна система електронних платежів (НСЕП);
- Система миттєвих платежів у реальному часі;
- електронні довірчі послуги (Дія) [7];
- BankID НБУ [35]. (рис.2.3);

– відкриті API (у тестовому режимі з 2020 року) [44].

Узагальнимо основні тенденції цифровізації:

1. Домінування мобільного фінансового сервісу: Україна увійшла до топ-20 країн світу за темпами розвитку мобільних фінансових технологій. Мобільні додатки банків мають рівень проникнення понад 70% серед економічно активного населення. Мобільні застосунки стали головним каналом доступу до фінансових послуг: за даними Ukrainian Fintech Catalog 2023 [14], понад 70% клієнтів банків щоденно користуються мобільними застосунками для фінансових операцій. Наукові дослідження фіксують, що серед транзакцій за 2019–2023 рр. середня частка безготівкових операцій досягає 89,1%, причому зростання відбувається саме за рахунок цифрових каналів (інтернет- та мобільний банкінг). Цифровий банкінг в Україні забезпечують банки, які пропонують інтернет- та/або мобільний банкінг (платежі, Р2Р-перекази, кредити, депозити тощо). Приклад концентрації користувачів: за даними дослідження про цифровий банкінг, Privat24 мав понад 12 млн користувачів, Ощад24/7 – 4 млн, Monobank – 3 млн ще до повномасштабної війни; нині ці показники ще вищі, що підкреслює домінування мобільних платформ у роздрібному банкінгу [23]. Таким чином, мобільний банкінг – не просто додатковий канал, а базова форма взаємодії клієнта з фінансовою системою в Україні.

Поведінковий зсув на користь цифрових сервісів чітко підтверджується комбінацією опитувань та статистики: дослідження Mastercard показує, що понад половина українців теоретично готові повністю відмовитися від офлайн-відділень і користуватися лише цифровим банкінгом, що свідчить про формування digital-first очікувань до фінансових послуг. Більше половини українців готові користуватися виключно цифровим банкінгом, а фізичні відділення залишаються радше «точками підтримки», ніж основним каналом.

2. Формування конкуренції між банками і фінтехами: Monobank, Ощад24/7, Sense SuperApp і Приват24 демонструють високі технологічні стандарти. Фінтехстановища забезпечують інновації у платежах, Р2Р-переказах, мікрокредитуванні, QR-платежах, електронних гаманцях [12-14].

Український платіжний ринок уже давно перестав бути суто «банківським»: За даними НБУ [28] щодо систем переказу коштів, 92% внутрішніх грошових переказів у платіжних системах, створених резидентами, здійснювалися через системи небанківських фінансових установ; лише 8% – через системи, створені банками. Оцінки ринку фінтеху [12-14;45] свідчать, що станом на 2022 р. в Україні діяло близько 203 фінтехкомпаній, а станом на 2023 р. – вже 246 компаній, причому найбільша частка працює саме в сегменті платежів та грошових переказів, а станом на 2025 рік 257 фінтехів.

Дослідження фінтех-ринку показують, що основними кластерами є: платіжні сервіси (Portmone, EasyPay, LeoGaming тощо), інфраструктурні рішення (LiqPay, Fondy), digital lending, neobanks (Monobank, izibank) (дод.Б). Вони інтегруються з банками через API та партнерські моделі «white label» або BaaS.

Отже, небанківські фінтехи стали повноцінними гравцями платіжного ринку, забезпечуючи значну частину трансакційної активності та інновацій.

3. Платформізація та екосистемні моделі: банки активно створюють супердодатки, які агрегують фінансові та нефінансові сервіси: оплата комунальних послуг, кешбек-програми, страхування, інвестиції, квитки, перекази за номером телефону.

4. Розвиток регуляторного середовища, зокрема, НБУ впроваджує європейські стандарти PSD2 [6], ISO 20022, регуляторні “пісочниці”, нагляд на основі ризиків, вимоги до кіберзахисту та захисту прав споживачів.

5. Активізація розвитку фінтехіндустрії: за даними НБУ, в Україні налічується понад 200 фінтехкомпаній, з яких близько 60 працюють у сегменті цифрових платежів та грошових переказів.

6. Поширення технологій e-KYC та відкритого банкінгу: ідентифікація через BankID [35] стала стандартом ринку: у 2023 році зафіксовано понад 70 млн транзакцій BankID (рис.2.3). Підвищення ролі відкритих API та банків-фінтехів. Розвиток відкритого банкінгу та API – ключовий структурний зсув: Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року передбачила перехід до відкритих каналів збирання та обміну даними через захищені API, що стало

базою для майбутнього впровадження open banking. В той час, НБУ відповідно до [41;44]. прямо орієнтує ринок на створення повноцінної фінтех-екосистеми з використанням відкритих інтерфейсів, цифрової ідентифікації та API-доступу [20] до рахунків.

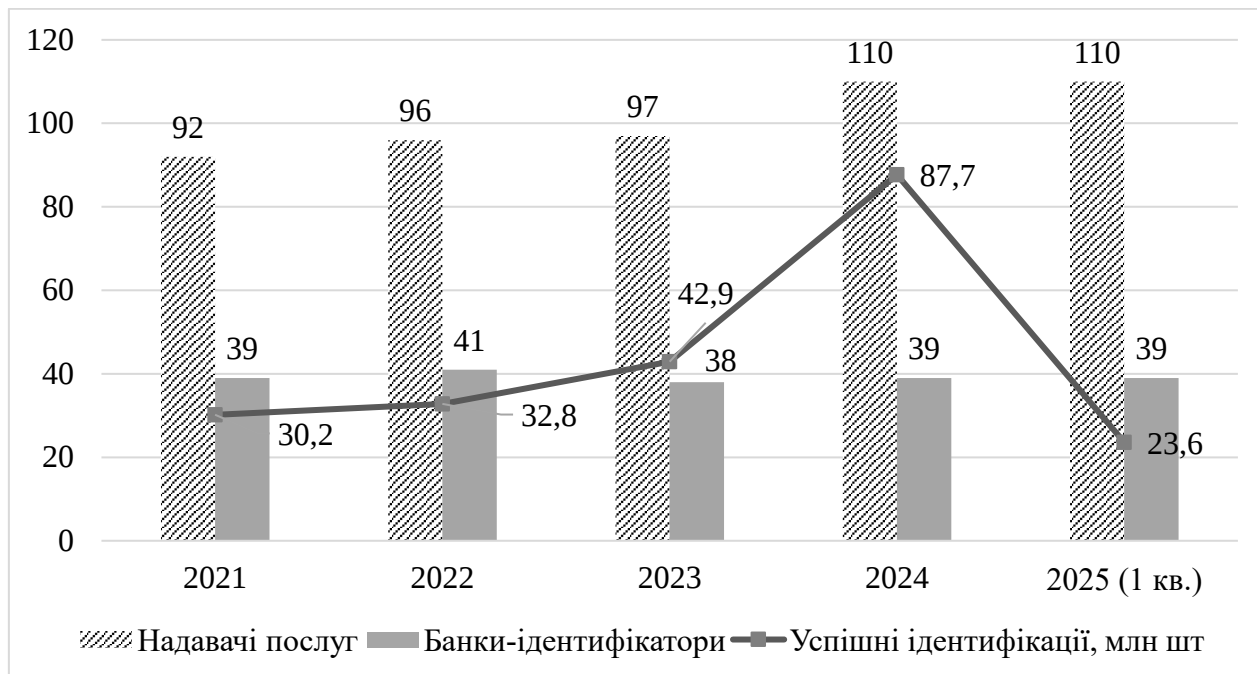

Рис.2.3. Показники роботи BankID НБУ за 2021-2024 роки

У 2025 р. НБУ запусне регулювання Open Banking: постачальники платіжних послуг зобов'язані забезпечити доступ третіх сторін до рахунків клієнтів через спеціалізовані API в режимі реального часу, згідно з Положенням про відкритий банкінг [20].

НБУ підтримує відкриті дані та API для розробників через власний портал Developer API, що стимулює розвиток фінтех-сервісів на базі даних центрального банку. У результаті формується модель банку як платформи (bank-as-a-platform), де банки-фінтехи (Monobank, Sense SuperApp, ПриватБанк із розвинутими API) стають ядром екосистем, а інновації часто створюються зовнішніми фінтехкомпаніями.

Система електронних платежів НБУ (СЕП) у версії SEP 4 з 1 квітня 2023 р. працює у форматі RTGS 24/7 на базі ISO 20022, що забезпечує миттєві міжбанківські перекази в національній валюті. У 2024 р. в SEP 4.1 було

реалізовано функціонал миттєвих переказів до 10 секунд, що наближає українську інфраструктуру до стандартів SEPA Instant [28].

Дослідження електронних грошей в Україні фіксують зростання кількості електронних гаманців та обсягу операцій з е-грошима в умовах воєнного стану, що свідчить про адаптацію населення до дистанційних розрахунків. НБУ встановлює ліміти на обіг електронних грошей (наприклад, до 5 000 грн для нереповнюваного та до 400 000 грн для реповнюваного е-гаманця), що одночасно підтримує їх розвиток і знижує ризики відмивання коштів.

Поєднання миттєвих міжбанківських переказів (СЕП 24/7) та розширення е-грошей означає, що українська платіжна інфраструктура переходить до повністю цифрової реальності, де картка, рахунок і електронний гаманець стають взаємодоповнювальними інструментами. Порівняємо показники цифровізації фінпослуг (табл.2.1).

Таблиця 2.1

Порівняльні показники цифровізації фінпослуг

Показник	Україна	ЄС (середнє)	США
Частка безготівкових платежів за сумою, %	65	72	82
Частка населення, що використовує мобільний банкінг, %	72	68	77
Рівень проникнення fintech-послуг, %	58	69	71
Кількість фінтехкомпаній на 1 млн населення	6,3	8,5	12,4
Обсяг інвестицій на 1 компанію	~\$0,14 млн	~\$2,5 млн	~\$12 млн

Як бачимо, Україна випереджає ЄС у використанні мобільного банкінгу та швидко наздоганяє США за темпами безготівкових операцій. Низькі інвестиції на 1 фінтехкомпанію свідчать про недокапіталізований, але швидкозростаючий ринок, який демонструє стійкість попри війну.

Статистичні дані за 2020–2024 рр. підтверджують, що фінансовий сектор України зробив значний цифровий стрибок: безготівкові операції домінують,

мобільні та контактless рішення поширені, фінтехкомпанії інтегруються, а структура фінансових послуг змінюється.

Цифровізація фінансового сектору України сформувала нову архітектуру ринку, що базується на цифрових каналах доступу, технологічних інноваціях, розвитку відкритого банкінгу та посиленні ролі фінтехкомпаній.

Таким чином, за досліджуваний період фінтех став системним драйвером цифровізації фінансових послуг в Україні, що проявляється в збільшенні кількості фінтехкомпаній більш ніж у 2,5 раза; зміщенні структури ринку від простих платіжних сервісів до технологічних, інфраструктурних та регуляторних рішень; домінуванні безготівкових платежів у картковому обороті; переході поведінки користувачів до digital-first моделей взаємодії з фінансовими установами.

2.2. Вплив фінтехкомпаній на трансформацію фінансових послуг у банківському секторі України

За останнє десятиріччя фінтех-ринок України перетворився з нішевого сегмента ІТ-галузі на один із ключових драйверів цифровізації фінансових послуг. Якщо у каталозі Ukrainian Fintech Catalog 2019 було ідентифіковано понад 100 фінтехкомпаній, що працювали переважно в сегментах платежів, переказів та споживчого кредитування, то вже станом на 2023 р. їх кількість зросла до 246 компаній, а за 2024 р. – до 257 компаній [12-14]. Така динаміка свідчить про формування стійкої фінтех-екосистеми, тісно інтегрованої як у банківський сектор, так і в ширший ринок фінансових послуг (Рис.2.4). Кількісна динаміка фінтех компаній за періодом їх створення наведена в дод.А.

Україна входить до числа країн зі швидкими темпами переходу до цифрових моделей фінансових послуг, що зумовлено як ринковою конкуренцією, так і активною роллю держави.

Зауважимо, структура фінтех-ринку також зазнала істотної трансформації.

За результатами опитування 125 фінтехкомпаній найбільшою за часткою у 2021 та 2023 рр. є група «технології та інфраструктура» (22 % та 24 % відповідно).

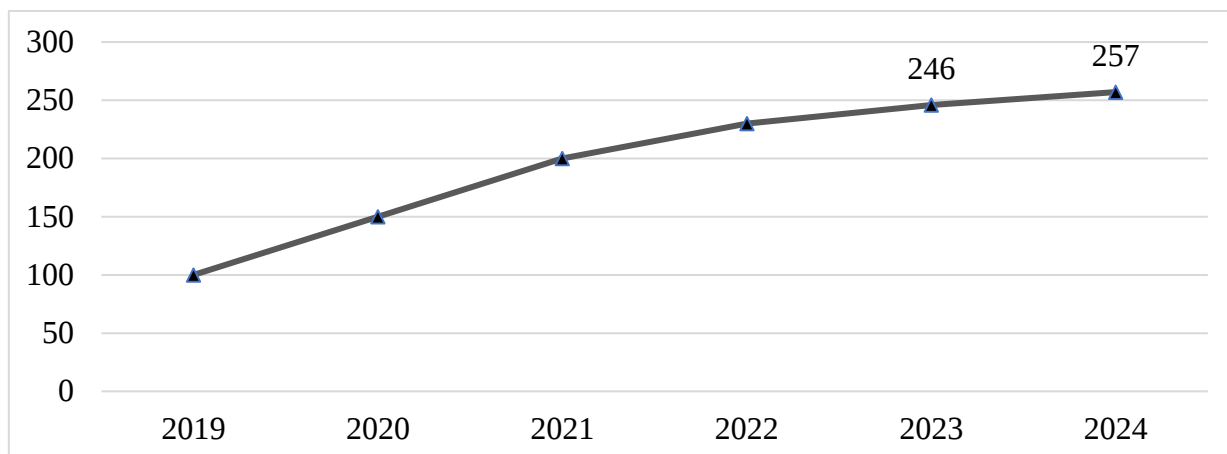

Рис.2.4. Кількісна динаміка фінтехкомпаній України, од.

Сегмент платежів та грошових переказів зменшив частку з 19 % до 14 %, а особисте та споживче кредитування – з 14 % до 12 %. Натомість помітно зросли частки digital/необанків (з 4 % до 7 %) та RegTech, частка якого підвищилась з 1 % до 7 %. Це свідчить про еволюцію ринку від простих платіжних рішень до більш комплексних технологічних та регуляторних сервісів (рис. 2.5).

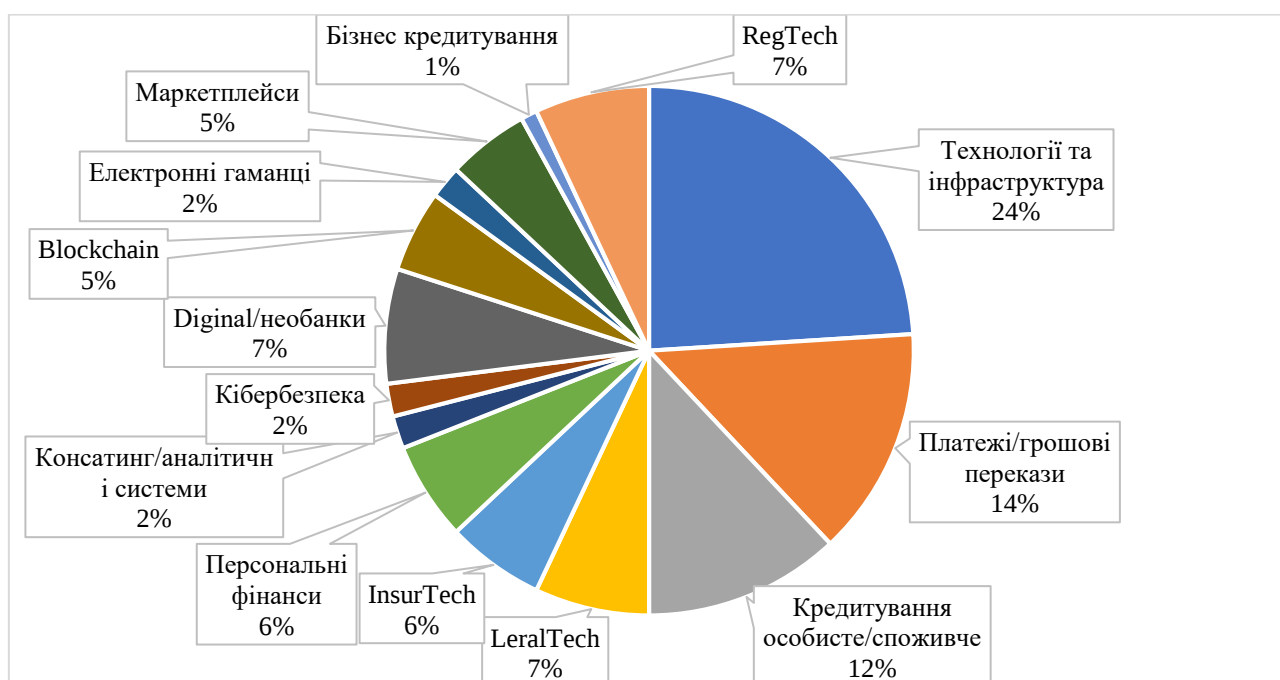

Рис.2.5. Структура фінтехкомпаній України за видами діяльності, % [12].

Із точки зору ІТ-екосистеми Україна демонструє значно кращі результати:

експорт ІТ-послуг у 2023 р. досяг приблизно 6,7 млрд дол. США, що у 5,7 раза більше, ніж у 2013 р. Частка ІТ-послуг у структурі експорту послуг зросла до понад 40 %, а сегмент FinTech & InsurTech входить до топ-10 напрямів за кількістю компаній (323 компанії, або 12 % від загальної кількості ІТ-компаній). Це дозволяє розглядати фінтех як один з головних каналів монетизації українського ІТ-потенціалу у фінансовому секторі [45].

Період 2020–2024 рр. став для банківського сектору України фазою прискореної цифрової трансформації, у якій фінтехкомпанії відіграли роль каталізатора змін. На тлі пандемії COVID-19, подальшої повномасштабної війни та масштабної міграції клієнтів саме фінтех-рішення дозволили банкам зберегти безперервність послуг, переорієнтувати клієнтів у дистанційні канали та суттєво змінити структуру продуктів. Розвиток ринку фінтеху – від 203 компаній станом на 2022 р. до щонайменше 246 компаній за результатами дослідження «Fintech 2023» та 257 фінтехкомпаній станом на 2025 рік [12]. супроводжувався глибокою інтеграцією фінтех-рішень у бізнес-моделі банків, появою необанків та розширенням партнерських моделей «банк–фінтех». Карта української фінтех екосистеми 2025 наведена в дод Б.

Розглянемо в табл. 2.2 обсяги інвестицій у фінтех.

Таблиця 2.2

Обсяг інвестицій у фінтех в Україні, млн дол. США

Рік	Інвестиції, млн дол.	Коментар
2020	28	Низька активність через COVID та турбулентність ринків
2021	92	Вибухове зростання, прихід іноземних фондів
2022	15	Різке падіння через повномасштабне вторгнення
2023	21	Часткове відновлення, угоди у сегменті payments + cybersecurity
2024	35	Стабілізація ринку, інтерес до “регтеху” та платіжних сервісів

Як бачимо, впродовж 2020–2024 рр. інвестиції у фінтех в Україні були високоволатильними. Пік припав на 2021 рік (92 млн дол.), коли екосистема стала частиною глобального інноваційного ринку. Після падіння 2022 року

інвестиції повільно відновлюються, фокус зміщується на платіжні технології, RegTech та кібербезпеку.

Дані Української асоціації фінтех та інноваційних компаній свідчать, що станом на 2025 р. в Україні працює 257 фінтехкомпаній, з яких 76 % уже пройшли точку беззбитковості, 38 % працюють на міжнародних ринках, а 84 % фінансувалися за рахунок власних коштів засновників, 78% усіх фінтех базуються в Києві, 65% мають представників у лавах ЗСУ [12]. Це означає, що фінтех перестав бути «експериментальним» сегментом і перетворився на стійкий елемент фінансової екосистеми, який прямо конкурує з банками в платежах, кредитуванні малого бізнесу, P2P-переказах, електронних гаманцях та цифровому еквайрингу.

Частка fintech у загальній структурі фінпослуг наведена на рис.2.6.

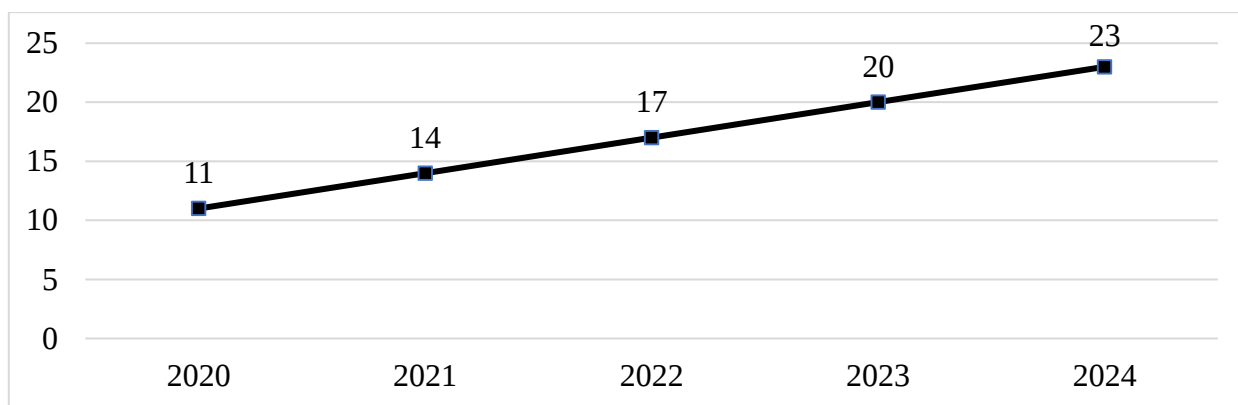

Рис.2.6. Частка фінтех у загальній структурі фінпослуг, %

Розширення фінтех-сегменту вплинуло на банківський сектор у кількох ключових напрямках:

- зміна конкурентного тиску: платежі, P2P-перекази, онлайн-еквайринг, мікрокредитування йдуть у зони, де присутність банків та фінтехів перетинається;
- формування моделей «white-label» та BaaS: низка банків фактично надають ліцензію та бек-офіс, а фронт-енд і клієнтський досвід формує фінтех (приклад: співпраця Universal Bank і monobank)
- поява банків-фінтехів та необанків (monobank, sportbank, Izibank тощо),

які демонструють, що мобільний застосунок може бути основним – а часто й єдиним – каналом взаємодії з клієнтом.

Зростання частки фінтеху до 23 % у 2024 році свідчить про перехід до гібридної моделі “банк + фінтех”, де традиційні банки стають платформами.

Ці зміни були б неможливими без фінтех-інструментів, активно інтегрованих банками: мобільні застосунки нового покоління (Privat24, monobank, Альфа / Sense, Ощад 24/7 тощо), які фактично виконують роль універсальних фінансових «супердодатків»; P2P-сервіси й миттєві платежі, що витісняють традиційні касові операції; цифрова ідентифікація (BankID НБУ, віддалене відкриття рахунків) та KYC-процедури, які стали стандартом завдяки фінтех-рішенням.

Розглянемо приклад ПриватБанку: фінтех-платформа Privat24 як драйвер трансформації. ПриватБанк є показовим кейсом того, як банк поєднує власні IT-рішення та фінтех-партнерства. Інтернет-банкінг та мобільний застосунок Privat24 функціонують із 2001 р., однак саме у 2020–2024 рр. він перетворився на масову фінтех-платформу, що обслуговує переважну більшість клієнтів банку.

За даними звітів банку, кількість користувачів Privat24 вже у 2019–2020 рр. зросла із 9,2 млн до 12,6 млн осіб, а за даними аналітичних матеріалів, у 2023 р. нараховувалося близько 12 млн зареєстрованих користувачів мобільного застосунку. У 2023 р. 74 % активних клієнтів ПриватБанку були користувачами мобільного застосунку Privat24, у 2024 р. частка користувачів дистанційних каналів перевищила 74 % і продовжує зростати. Як зазначає банк, цифровізація дала змогу перенести у дистанційні канали не лише стандартні платежі, а й реструктуризацію боргу: 99 % реструктуризацій у 2024 р. здійснювалися онлайн через Privat24. Це означає, що у 2020–2024 рр. відбулася структурна зміна операційної моделі: значна частина операцій, які раніше вимагали візиту до відділення, тепер повністю здійснюється через фінтех-платформу. На базі Privat24 банк інтегрував: API та open-banking рішення: підключення карт інших банків, інтеграції з платіжними сервісами (зокрема PayPal для підприємців);

POS-еквайринг та QR-платежі, FacePay24, сервіси електронної комерції цифрові сервіси для підприємців (інтегровані податкові календарі, е-декларації).

Таблиця 2.3

Рік	Активні клієнти банку, млн	Кількість користувачів Privat24, млн	Частка клієнтів-користувачів Privat24, %	Ключові ефекти
2020	—	12,6	—	Масовий перехід в онлайн на фоні COVID-19; зростання безготівкових операцій.
2021	—	~13–14	—	Розвиток мобільного банкінгу, інтенсивне використання карткових платежів.
2022	~18	>11–12	~60–70	Стійкість роботи у перший рік повномасштабної війни, підтримка платежів і волонтерських зборів.
2023	>18	~12	74	Зростання ролі мобільного застосунку; цифрові канали як базовий спосіб взаємодії з банком.
2024	>19	>12	>74	99 % реструктуризацій через Privat24; подальша автоматизація операцій, використання AI.

Отже, поєднання масштабної клієнтської бази, розвитку мобільного застосунку та впровадження фінтех-інновацій відобразилося й на фінансових результатах: у 2020–2024 рр. ПриватБанк залишався найприбутковішим банком країни, демонструючи чистий прибуток від 24,3 млрд грн у 2020 році до 40,1 млрд грн у 2024 році з умовах зростання активів. Безпосередній фінансовий внесок цифровізації складно ізолювати, однак за логікою банку й досліджень цифрової трансформації саме скорочення операційних витрат на фізичну інфраструктуру та масштабування безготівкових операцій є одним із ключових драйверів прибутковості.

Особливо показовим є кейс monobank – цифрового необанку, який працює на ліцензії Universal Bank і повністю побудований на фінтех-архітектурі: від онбордингу клієнта в застосунку до кредитних продуктів і P2P-переказів. Станом на 2023 р. monobank обслуговував понад 7 млн клієнтів, ставши одним із найпопулярніших фінансових застосунків в українських App Store та Google Play. Ключові аспекти впливу monobank та подібних необанків на традиційні

банки:

- стандарти UX/UI: простота інтерфейсу, швидкість онбордингу, прозорість тарифів змусили великі банки переглянути дизайн та функціонал власних мобільних застосунків;
- фокус на card-first та mobile-first продуктах: безкоштовні платежі, кешбек, миттєві кредити стали ринковою нормою;
- інтенсивне використання аналітики даних для скорингу та персоналізації пропозицій, що підштовхнуло традиційні банки до активнішого використання big data та AI.

Таким чином, у 2020–2024 рр. необанки не лише відібрали частку ринку, а й задали нові стандарти якості цифрових банківських послуг, що й є фактичним проявом впливу фінтехкомпаній на трансформацію банківського сектору. Географія необанків наведена в дод.В.

Важливим елементом впливу фінтеху є зміна регуляторного середовища, яку ініціює НБУ у відповідь на розвиток ринку:

- реалізація Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року, де цифровізація та розвиток фінтех є окремими пріоритетами [41;43-44].
- поява регуляторної «пісочниці» для фінтех-інновацій, що дає можливість тестувати нові продукти у спрощеному режимі нагляду;
- підготовка до повномасштабного запровадження open banking, стандартів ISO 20022, миттєвих платежів та е-гривні як цифрової валюти центрального банку [1;20].

Регуляторні ініціативи НБУ посилюють вплив фінтехкомпаній, перетворюючи їх з «нішевих гравців» у повноцінних партнерів банків, які інтегруються через API, платіжні шлюзи та BaaS-платформи.

Узагальнюючи, вплив фінтехкомпаній на трансформацію фінансових послуг у банківському секторі України у 2020–2024 рр. проявляється у таких вимірах:

1. Канали обслуговування: перехід до digital-first моделі, у якій мобільний застосунок (Privat24, monobank, інші) стає основним каналом взаємодії з

клієнтом, а частка операцій у відділеннях стійко знижується.

2. Продуктовий ряд: розвиток миттєвих платежів, P2P, BNPL, мікрокредитування, електронних гаранцій, цифрового еквайрингу; поява нових сервісів для ФОП та МСБ (інтегровані податкові сервіси, звітність у мобільному банкінгу).

3. Операційна ефективність банків: автоматизація процесів (KYC, скоринг, реструктуризація, обслуговування боргу), зниження витрат на фізичну інфраструктуру, можливість масштабуватися без пропорційного зростання витрат.

4. Конкурентний ландшафт: посилення конкуренції на ринку платежів і роздрібного кредитування, поява небанків, зміна поведінки клієнтів на користь digital-first гравців.

5. Інституційна трансформація: адаптація регуляторного середовища (open banking, миттєві платежі, е-гривня), формування умов для глибокої інтеграції фінтех-рішень у банківську систему.

2.3. Оцінка ризиків, викликів і регуляторних бар'єрів цифровізації фінансових послуг

– Цифровізація фінансового сектору України супроводжується як суттєвими структурними перевагами, так і зростанням системних ризиків. Активний розвиток фінтехекосистеми, мобільного банкінгу, інстант-платежів, відкритих API та цифрових гаранцій сприяв розширенню доступності фінансових послуг, однак поставив нові виклики перед регуляторами, банками та небанківськими установами. На основі аналітичних звітів НБУ, USAID FST/FSR, Світового банку, Європейської комісії, BIS та OECD можна ідентифікувати ключові групи ризиків: операційні, кіберризики, регуляторні, конкурентні, системні та споживчі [28;55;63;61].

Проведемо комплексний аналіз цих ризиків, підкріплений статистикою та

графічно-табличними матеріалами.

Операційні ризики зросли через масштабованість цифрових потоків транзакцій, багатокомпонентність ІТ-інфраструктур та залежність від сторонніх платформ. Фактори операційних ризиків:

1. Навантаження на цифрову інфраструктуру.

Наприклад, обсяг платежів у Приват24 виріс більш ніж у чотири рази між 2020 та 2024 роками.

2. Інциденти відмов у доступі через пікове навантаження.

3. Збільшення залежності від сторонніх процесингових центрів.

4. Технічні відмови під час відключень електроенергії.

5. Недостатній рівень redundancies (резервних систем) у небанківських фінансових установах.

– OECD виділяє, що операційні ризики у фінтехі можуть мати «ефект доміно» через високий рівень інтеграції [61].

Одним із найбільш критичних викликів цифрової трансформації став різкий ріст кіберінцидентів.

У 2022 році кількість атак зросла майже утричі через воєнні події, зокрема на 194% з 781 до 2297 кіберінцидентів, за 2024 рік їх кількість складала 2130 випадків, що на 16% більше порівняно з 2023 роком. Найбільш поширеними стали:

- DDoS-атаки на банки та платіжні сервіси;
- зломи мобільних застосунків;
- фішингові кампанії щодо користувачів Приват24 і monobank;
- шкідливе втручання у хмарні сервіси [24].

Зауважимо, що за високої концентрації фінтех-інфраструктури навіть короткий збій може мати системний ефект.

Причини зростання кіберризиків:

1. Масштабування цифрових сервісів призводить збільшення кількості користувачів мобільного банкінгу.

2. Хмарна концентрація – 70 % фінтехів працюють на 2–3 великих

провайдерах.

- 3. Соціальна інженерія – 55 % випадків шахрайства.
- 4. API-атаки – загрози для екосистеми відкритого банкінгу.
- 5. Воєнні кібератаки – спрямовані на банки, держсервіси та платіжні системи.

Попри активні реформи (Закон України «Про платіжні послуги», регулювання віртуальних активів), узагальнимо регуляторні бар’єри у табл.2.4.

Таблиця 2.4

Основні регуляторні виклики цифровізації фінпослуг

Група бар’єрів	Суть проблеми	Підтвердження
Регуляторна фрагментація	Різні регулятори для банків, платежів, крипто, небанківського фінсектора	[8-9].
Відсутність PSD2/Open Banking-еквівалента	Україна лише у 2023 почала гармонізувати законодавство з PSD2/PSD3	[15].
Недостатня регламентація regtech/AI-рішень	Алгоритмічні ризики, відсутність стандартів аудиту	[61].
Правова невизначеність криптоактивів	Закон ухвалено, але не імplementовано у податкову систему	[29].
Кіберрегулювання без чітких стандартів	Немає єдиних Нацстандартів кіберзахисту для небанківського сектору	5[0]

Отже, саме регуляторне середовище визначає швидкість та якість цифровізації. Згідно з USAID, частка небанківських операторів у платежах виросла з 7 % (2020 р.) до 21 % (2024 р.).

Це створює ризики конкурентної асиметрії; втрати клієнтів банками; посилення монополізації окремих сегментів; надмірної залежності банків від фінтехів у сегментах платежів та сервісів. Надмірна концентрація фінтех-компаній у платіжній сфері може також призвести до ризиків системного значення. НБУ у звіті за 2024 рік вказує, що 41 % користувачів банківських послуг стикалися з шахрайством у цифрових каналах, а 55 % випадків – це соціальна інженерія.

Основні типи цифрового шахрайства наведено на рис.2.7.

Підкреслимо, що цифрова нерівність поширюється серед населення 60+ років; внутрішньо переміщених осіб; низькодоходних домогосподарств.

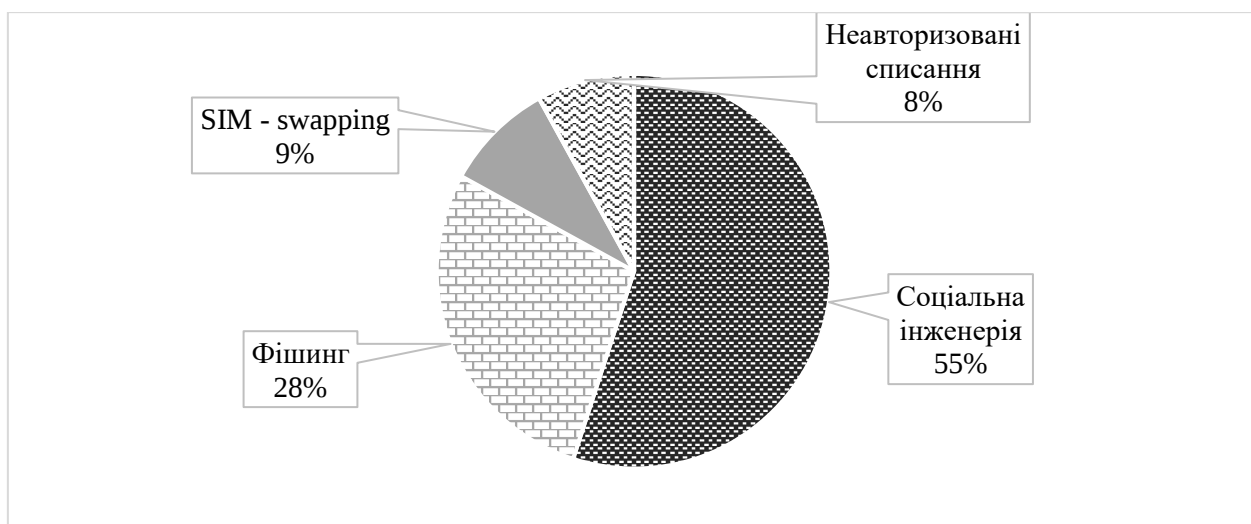

Рис.2.7. Основні типи цифрового шахрайства

Інфраструктурні ризики пов'язані з залежністю від хмарних платформ AWS, Google Cloud, Hetzner; нестачею локальних дата-центрів; відсутністю єдиного стандарту API; перебоями зі зв'язком під час відключень електроенергії; ризиками «single point of failure» у сервісах.

За дослідженням [53], українська фінтех-інфраструктура надмірно залежить від закордонних хмарних рішень, які не підпадають під юрисдикцію українського регулятора.

Війна стала фактором, що сформував унікальну структуру ризиків:

- кібератаки від державних акторів;
- ризики втрати інфраструктури;
- нестабільність інвестицій у фінтех;
- ризики для каналів довіри споживачів.

Так, спостерігалось падіння інвестицій у фінтех у 2022 р. на 83 %, однак поступове їх відновлення у 2023–2024 рр.

У результаті проведеного аналізу встановлено, що цифровізація фінансових послуг в Україні супроводжується складною системою ризиків, які мають як технологічну, так і регуляторну природу. Висока швидкість цифрової трансформації створила ризики кібербезпеки, операційної стійкості, ринкової конкуренції, споживчої безпеки та регуляторної узгодженості.

Порівняння із міжнародними практиками показує, що Україна потребує

інтеграції стандартів DORA, PSD2/PSD3, AI Act, єдиних API-протоколів та посилення вимог до хмарної інфраструктури.

Узагальнення впливу ризиків підтверджує, що найбільшу загрозу становлять кіберризики та інфраструктурні ризики, які у разі реалізації можуть призвести до порушення критично важливих процесів і системних ефектів для фінансового сектору.

Висновки до розділу 2

Аналітичний розділ дослідження, дозволив комплексно оцінити стан, динаміку та структурні характеристики розвитку фінтехкомпаній в Україні у 2020–2024 роках, а також їх системний вплив на цифровізацію фінансових послуг. Результати аналізу дають змогу сформулювати такі ключові висновки.

По-перше, український фінтехринок демонструє високі темпи зростання, що відображається у збільшенні кількості фінтехкомпаній, розширенні структурних сегментів (payments, regtech, insurtech, API-платформи) та стабільному зростанні частки безготівкових операцій. Формування інтегрального індексу цифровізації фінансових послуг підтвердило наявність стійкого тренду цифрової трансформації, що підтримувалося як ринковими факторами, так і поведінковими змінами користувачів.

По-друге, фінтехкомпанії стали ключовим драйвером трансформації фінансових послуг, спричинивши переходження до digital-first моделі. Найбільший вплив спостерігається у платіжному секторі, де фінтехи забезпечили технологічну інноваційність (NFC, QR-платежі, миттєві перекази), а також у кредитуванні, страхуванні та wealth-tech. Зростання ролі небанківських операторів платежів та активне використання цифрових каналів споживачами змінили конкурентну структуру ринку, стимулюючи банки до розвитку платформних бізнес-моделей та співпраці з фінтехами.

По-третє, встановлено, що банки-фінтехи та традиційні банки з високим рівнем цифрової інтеграції (зокрема ПриватБанк, monobank, Sense)

демонструють суттєво кращі показники операційної ефективності порівняно з менш цифровізованими установами. Зростання кількості активних користувачів мобільних застосунків, збільшення частки онлайн-платежів та зміна структури доходів (особливо комісійних) показують, що цифровізація позитивно впливає на операційну стійкість, рентабельність та клієнтську поведінку.

По-четверте, узагальнено: швидка цифровізація фінансових послуг супроводжується множинністю ризиків і регуляторних викликів. Найбільш критичними виявилися кіберризики (ріст кіберінцидентів більш ніж утричі), інфраструктурні ризики (концентрація хмарних сервісів, залежність від API), а також регуляторні бар'єри, пов'язані з частковою імплементацією стандартів PSD2/PSD3, DORA та нерівномірним регулюванням банків і фінтехів. Споживчі ризики (фішинг, шахрайство, цифрова нерівність) залишаються суттєвими обмеженнями подальшого розвитку цифрових сервісів.

По-п'яте, структурний аналіз підтверджує, що роль фінтехкомпаній у розвитку фінансового сектору України є системоутворювальною, оскільки вони сприяють прискоренню інновацій, підвищенню фінансової інклюзії, трансформації бізнес-моделей банків і посиленню конкуренції. Водночас ефективність цифровізації значною мірою залежить від регуляторного середовища, кіберстійкості інфраструктури та здатності фінансової системи адаптуватися до технологічної складності.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що фінтех за останні п'ять років став не лише технологічним феноменом, а й ключовим інституційним механізмом трансформації фінансових послуг в Україні. Його вплив є комплексним, багатовимірним і стратегічно важливим для стійкості та конкурентоспроможності національної фінансової системи. Разом з тим, цифровізація створює значні виклики та ризики, що потребують удосконалення регуляторних підходів, гармонізації українського законодавства з європейськими нормами, розвитку національних стандартів кіберзахисту та підвищення рівня інформаційної гігієни користувачів.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНТЕХКОМПАНІЙ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

3.1. Моделі оптимізації цифрової інфраструктури фінансових послуг

Розвиток відкритих фінансів (open finance) формує фундаментальні зміни у взаємодії між банківськими установами та фінтехкомпаніями, змінюючи організацію фінансових ринків, механізми обміну даними та логіку створення фінансових продуктів. Згідно з Європейською комісією, open finance відкриває можливість «структурного переходу до економіки даних, у якій конкурентоспроможність визначається не масштабом відділень, а швидкістю обробки даних і гнучкістю API» [66].

Національний банк України у Концепції open banking зазначає, що відкриті фінанси є стратегічним напрямом модернізації українського фінансового сектору та інтеграції до європейського фінансового простору.

Розглянемо суть концепції відкритих фінансів і логіку їх еволюції.

Open finance – це розширення open banking, що поширює можливість доступу третіх сторін (TPP — third party providers) не лише до платіжних рахунків, а й до страхових, інвестиційних, кредитних, пенсійних, поведінкових та інших фінансових даних. OECD [61] визначає open finance як «формування цифрової інфраструктури для регульованого обміну даними між фінансовими інституціями з метою створення інноваційних сервісів».

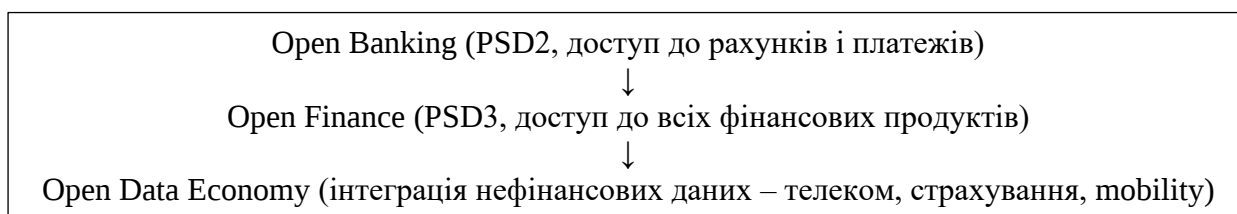

Рис.3.1. Схема еволюції відкритих фінансів

Таким чином в умовах концепції відкритих фінансів важливо зосередити увагу на співпраці банків і фінтехів. Розглянемо чотири базові моделі співпраці, які найбільш активно використовуються у ЄС, США та Україні.

Моель « Banking-as-a-Service (BaaS)». В цій моделі банк надає фінтеху свою регульовану інфраструктуру (рахунки, платежі, KYC, AML, картки), а фінтех створює продукт для кінцевого користувача.

Найуспішнішими прикладами є:

- Універсал Банк + monobank — найуспішніша BaaS-модель у Східній Європі.
- ОТП Банк + izibank (доступ до карток, рахунків, лімітів).
- А-Банк + sportbank.

NBU у Звіті про фінансову стабільність відзначає BaaS як один з ключових драйверів конкуренції.

Другою моделлю є «Banking-as-a-Platform (BaaP)»: тут банк виступає платформою, що надає інтерфейс для інтеграції фінтехсервісів. Прикладами є Приват24 (понад 400 інтегрованих сервісів) та Sense SuperApp (інтеграції платежів, кредитів, інвестицій). В цій моделі банк виступає «оператором екосистеми», а фінтехи — постачальниками сервісів.

Третя модель охоплює спільні інноваційні лабораторії та R&D-партнерства базуються на спільному створенні технологічних продуктів. Відомими прикладами у світі є:

- ING Lab (Нідерланди);
- BBVA Open Innovation (Іспанія);
- Citi Ventures (США);

В Україні:

- NBU Innovation Hub (2023–2024, GO FinTech) [31-32];
- Партнерства фінтехів із UNIT.City [38] та Sigma Software [39].

Четверта модель базується на відкритій API (Open API) відповідно до PSD2/PSD3. Вона є найбільш регульованою моделлю. Європейська комісія визначає API як ключовий елемент переходу від open banking до open finance.

Open API забезпечують доступ до:

- інформації про рахунок (AIS),
- ініціювання платежів (PIS),
- кредитної історії (KIS),
- пенсійних даних, страхування, wealth management (у рамках PSD3/Open Finance).

PSD3/Open Finance).

Примітно, що Україна розробила власну дорожню карту запровадження стандарту API [20].

Порівняємо моделі співпраці банків і фінтех в табл.3.1.

Таблиця 3.1

Порівняльний аналіз моделей партнерства «банк – фінтех»

Модель	Роль банку	Роль фінтеху	Приклади	Основні ризики	Джерело
BaaS	інфраструктура, комплаєнс	продукт, UX/UI, клієнт	monobank	концентрація ризиків	[44]
BaaS	платформа	сервіси	Приват24	кіберризика	[47]
R&D	фінансування, дані	інновації	ING Lab	стратегічні	[70]
Open API	регулятор, дані	інтеграція	ЄС PSD2	вразливість API	[66;71]

Таким чином, економічні вигоди партнерства банків і фінтехів проявляються в наступному:

- зростання цифрових доходів банків на 25–40 %;
- зниження витрат на 15–30 %;
- зростання клієнтської активності на 40–60 %;
- збільшення частки online-транзакцій до 90–98 %.

За даними банки, що використовують open API, мають нижчий CIR на 10–15 %, швидше запускають нові сервіси (до 12 тижнів замість 12–18 місяців), розширюють клієнтську базу у 2,1–3,3 рази швидше.

Партнерства «банк – фінтех» на основі відкритих фінансів формують нову архітектуру фінансового сектору України. Моделі BaaS, BaaS, R&D та Open API забезпечують інноваційність, гнучкість і масштабованість фінансових сервісів,

сприяють підвищенню ефективності та конкурентоспроможності банків, а також розширюють можливості фінтехкомпаній. Водночас розвиток відкритих фінансів можливий лише за умови стандартизації API, посилення кіберстійкості, гармонізації регулювання з PSD3 та інтеграції України в європейський фінансовий простір.

Розглянемо основні ризики партнерських моделей:

1. Кіберризики API: різке зростання атак на API банків.
2. Регуляторна асиметрія: банки регулюються жорсткіше, ніж фінтехи → асиметрія відповідальності. [28]
3. Інфраструктурна залежність: переважна більшість фінтехів працює у хмарних середовищах (AWS, Google Cloud).
4. Стандартизація API, так, Україні ще потрібна повна імплементація PSD3-стандартів.

Стратегічне значення відкритих фінансів для України – перехід до open finance є пріоритетом НБУ. Це відкриває можливості:

- для інноваційних партнерств;
- масштабування цифрової інфраструктури;
- створення національного ринку фінансових даних;
- розвитку екосистеми супердодатків;
- підвищення конкуренції та зниження вартості фінансових послуг.

Оптимізація цифрової інфраструктури фінансових послуг є одним із ключових чинників підвищення стійкості, продуктивності та інноваційного потенціалу фінансового сектору України.

У Стратегії розвитку фінансового сектору до 2025 року [44] підкреслюється, що технологічна модернізація інфраструктури, включно з використанням хмарних технологій, відкритих API, великих даних та SupTech/RegTech-рішень, є необхідною умовою інтеграції у європейський фінансовий простір та досягнення високого рівня цифрової зрілості фінансової системи.

Національний банк України у Стратегії розвитку фінтеху до 2025 року [44]

окреслює визначальними такі напрями цифрової трансформації: переведення операцій у дистанційні канали, розвиток відкритого банкінгу, побудова єдиних дата-платформ та впровадження інноваційних регуляторних технологій

У цьому контексті можна виділити чотири базові моделі оптимізації цифрової інфраструктури фінансових послуг:

1. перехід до хмарних та гібридних інфраструктур;
2. впровадження мікросервісної архітектури та контейнеризації;
3. API-first інтеграційні моделі (зокрема, у межах відкритого банкінгу);
4. побудова централізованих дата-платформ і систем управління даними (data governance).

Використання хмарних технологій у банківському секторі України набуло особливої актуальності в умовах повномасштабної війни. Найяскравішим прикладом є міграція IT-систем ПриватБанку у хмару AWS, що була здійснена менш ніж за 43 дні та стала прецедентом світового масштабу. За даними Euromoney, ця міграція була визнана «найкращим цифровим рішенням в Україні» в межах премії Awards for Excellence 2023 (табл.3.2).

Таблиця 3.2

Приклади впровадження хмарних/гібридних моделей у банках України

Установа	Модель інфраструктури	Ключові кроки оптимізації	Джерело
ПриватБанк	Public/Hybrid Cloud (AWS)	Міграція ядра та клієнтських даних у хмару; підвищення відмовостійкості, георезервування	AWS Case Study, Euromoney
monobank (через Універсал Банк)	Хмарно-орієнтована архітектура, mobile-first	Розміщення критичних компонентів у хмарних середовищах, високий рівень автоматизації	огляд у медіа та аналітика ринку
Інші системно важливі банки	Гібридні моделі (on-prem + cloud)	Використання хмар для front-end, аналітики, резервного копіювання	[49]

Паралельно НБУ готує регуляторну рамку для використання хмарних сервісів фінансовими установами, приділяючи увагу питанням розподілу ризиків, місцезнаходження дата-центрів, безпеки даних та залежності від

глобальних провайдерів.

Оптимізаційний ефект від переходу до хмарних та гібридних моделей проявляється у:

- зниженні капітальних та операційних витрат на ІТ;
- підвищенні операційної стійкості (георезервування, відмовостійкість);
- прискоренні розгортання цифрових сервісів (DevOps, CI/CD);
- масштабованості в пікових навантаженнях (активні фази воєнних дій, масові виплати тощо).

Водночас НБУ у Стратегії фінансового сектору наголошує на необхідності забезпечення кіберстійкості та належного управління аутсорсинговими ризиками у разі використання хмарних провайдерів

Перехід від монолітних ІТ-систем до мікросервісної архітектури є глобальним трендом серед цифрових банків та фінтехкомпаній. Згідно зі Стратегією розвитку фінтеху, українські банки та фінтехи мають орієнтуватися на modular banking, що передбачає функціональне розділення систем на окремі сервіси.

Мікросервісна архітектура у поєднанні з контейнеризацією (Docker, Kubernetes) забезпечує:

- незалежне масштабування окремих функціональних модулів (платежі, скоринг, KYC, аналітика);
- ізоляцію збоїв (fault isolation) та локалізацію інцидентів;
- паралельний розвиток різних компонентів окремими командами;
- скорочення time-to-market цифрових продуктів;
- адаптивність до зростання навантажень.

На практиці моделі neobank / mobile-only (monobank, izibank, sportbank) будуються на використанні мікросервісів та контейнерної оркестрації, що опосередковано підтверджується їхньою високою швидкістю впровадження нових функцій та масштабування клієнтської бази

API-first підхід означає, що всі внутрішні та зовнішні інтеграції проєктуються навколо стандартизованих інтерфейсів (API), а не через точкові,

закриті інтеграції.

У 2023 році НБУ затвердив Концепцію відкритого банкінгу [20], яка визначає принципи доступу до рахунків та платіжних послуг через API для третіх сторін

Дослідження показує, що відкритий банкінг на основі API є не лише інструментом інновацій, а й механізмом оптимізації інфраструктури: стандартизація інтеграцій зменшує витрати на підтримку IT-систем, а використання єдиних API-протоколів підвищує безпеку та прозорість обміну даними (табл.3.3).

Таблиця 3.3

Основні ефекти від впровадження API-first у банках України

Напрямок оптимізації	Очікуваний/фіксований ефект	Джерело
Інтеграція з фінтехами	Скорочення часу інтеграції з місяців до тижнів	[20]
Платіжна інфраструктура	Зростання частки миттєвих платежів та безготівкових операцій	[8;26]
Операційні витрати	Зниження витрат на підтримку «точкових» інтеграцій	[44]
Безпека та контроль	Єдині стандарти доступу, журналювання та моніторингу	[6;20]

Таким чином, API-first модель оптимізації цифрової інфраструктури є логічним продовженням курсу на відкритий банкінг та відкриті фінанси.

Стратегія фінансового сектору прямо вказує на необхідність розвитку Big Data, єдиних реєстрів, централізованих сховищ та платформ для аналітики, SupTech і RegTech [9].

Зелена книга НБУ щодо розвитку RegTech/SupTech підкреслює, що ефективний нагляд та регулювання можливі лише за умови переходу до data-driven моделей, де дані збираються, структуруються та аналізуються у централізованих системах (табл. 3.4).

Для банків це означає побудову:

- єдиних сховищ даних (Data Warehouse, Data Lake);
- стримінгових платформ (Kafka, Spark) для обробки транзакцій у

реальному часі;

- архітектур типу Data Fabric / Data Mesh для розподіленого управління даними;
- систем data governance (відповідальність за дані, якість, безпека, доступ).

Таблиця 3.4

Напрями оптимізації даних у фінансовому секторі України

Елемент інфраструктури	Ціль оптимізації	Інструменти та ініціативи
Централізовані реєстри	Уніфікація клієнтських даних, KYC, AML	Єдині реєстри, BankID, відкриті реєстри
Аналітика та звітність	Переход до ризик-орієнтованого нагляду	SupTech-платформи, аналітичні панелі НБУ
Бізнес-аналітика	Персоналізація продуктів, скоринг, фрод-аналіз	Big Data, ML/AI-сервіси банків та фінтехів
Інтеграція з RegTech	Автоматизація комплаєнсу	RegTech-рішення, XBRL, електронна звітність

Дослідження [9;15;43] показує, що цифровізація регулювання та нагляду, підкріплена розвитком супервізійних дата-платформ, є ключовим чинником підвищення прозорості та ефективності функціонування фінансового ринку України.

Проведений аналіз дозволяє зробити такі узагальнення:

1. Хмарні та гібридні інфраструктури (на прикладі ПриватБанку та низки інших установ) довели свою ефективність у забезпеченні безперервності операцій, стійкості до воєнних ризиків та можливості швидкого масштабування цифрових сервісів.

2. Мікросервісна архітектура та контейнеризація є технічною основою для моделей neobank/mobile-only, забезпечуючи високу гнучкість ІТ-ландшафту та скорочення time-to-market цифрових продуктів.

3. API-first та відкритий банкінг оптимізують інфраструктуру за рахунок стандартизації інтеграцій, зниження витрат на підтримку ІТ-систем і створення умов для розвитку партнерських екосистем «банк – фінтех».

4. Централізовані дата-платформи та data governance є критичними для впровадження RegTech та SupTech, розвитку аналітики, ML/AI-моделей, персоналізації послуг та побудови ризик-орієнтованих моделей нагляду.

5. Впровадження зазначених моделей узгоджується зі стратегічними документами НБУ та Уряду (Стратегія фінансового сектору, Стратегія розвитку фінтеху, Зелена книга з RegTech), що свідчить про системний характер трансформації цифрової інфраструктури фінансових послуг в Україні до 2025–2030 років.

3.2. Перспективні напрями роботи фінтехкомпаній у контексті підвищення ефективності цифрових фінансових послуг

У сучасному глобальному фінансовому середовищі фінтехкомпанії відіграють ключову роль у формуванні інноваційної інфраструктури цифрових фінансових послуг, забезпечуючи підвищення ефективності, якості, прозорості та доступності фінансових операцій. Дослідження Європейського центрального банку показують, що фінтех є каталізатором технологічних змін, які здатні зменшувати операційні витрати банків на 20–40 %, підвищувати швидкість транзакцій до 10–100 разів, а також забезпечувати масштабованість бізнес-моделей фінансових установ.

Національний банк України у Стратегії розвитку фінтеху до 2025 року [44] наголошує, що фінтехкомпанії забезпечують перехід до економіки даних, моделі відкритих фінансів та формування digital-first середовища, що є необхідним для конкурентоспроможності українського фінансового сектору.

На основі аналізу міжнародних досліджень [30; 63; 66; 61; 72] українських наукових робіт [19; 40; 42], а також аналітики фінтехіндустрії [31–32] можна виділити шість перспективних стратегічних напрямів розвитку фінтехкомпаній, здатних суттєво підвищити ефективність цифрових фінансових послуг.

1. Розвиток платіжних технологій наступного покоління (NextGen

Payments).

Платіжні інновації є найбільш швидкозростаючим сегментом фінтеху. Впровадження миттєвих платежів, QR/NFC-рішень, P2P-інфраструктури, біометричних платежів та embedded payments створює структурний ефект зниження операційної собівартості банків і прискорює обіг капіталу у фінансовій системі.

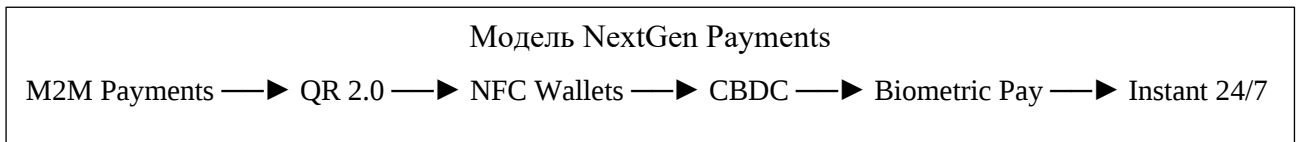

Рис.3.2. Трансформація платіжних технологій (авторська розробка)

Запропонована модель NextGen Payments являє собою еволюцію платіжних технологій від машинних транзакцій до повністю Seamless миттєвих платежів за компонентами:

M2M Payments (Machine-to-Machine) – автоматичні платежі між пристроями без участі людини (IoT, смарт-лічильники, авто).

QR 2.0 – розширені QR-платежі з динамічними кодами, інтеграцією з обліком, P2P і бізнес-платежами.

NFC Wallets – безконтактні гаманці (Apple Pay, Google Pay) як масовий стандарт швидких платежів.

CBDC (Central Bank Digital Currency) – цифрові валюти центральних банків із миттєвими розрахунками та державною гарантією.

Biometric Pay — авторизація платежів через біометрію (обличчя, відбиток, голос) без карт і телефонів.

Instant 24/7 — цілодобові миттєві платежі в реальному часі без вихідних і клірингових затримок.

У моделі seamless payments – це платежі, які відбуваються максимально непомітно для користувача, без зайвих дій, затримок і переривань у користувацькому досвіді. Їх ключовими ознаками є: мінімум кроків: оплата без введення даних, паролів, підтверджень; неперервний UX: платіж «вбудований»

у процес (їдемо – платимо, виходимо з магазину – оплата вже пройшла); миттєвість: зарахування коштів у реальному часі 24/7; автоматизація: оплата може запускатися системою (IoT, підписки, M2M); омніканальність: працює однаково в офлайн, онлайн, мобільних застосунках. Прикладами є :

- Apple Pay / Google Pay: один дотик або погляд;
- оплата проїзду чи паркінгу без кас і терміналів;
- Face Pay, Amazon Go («зайшов - взяв - вийшов»).

Підсумуємо, модель трансформації платіжних технологій, що трансформується instant 24/7 та охоплює організацію платіжних процесів, за якої фінансова транзакція інтегрується в користувацький або бізнес-процес таким чином, що мінімізується кількість операційних дій з боку користувача, усуваються часові та технологічні бар'єри, а розрахунки здійснюються автоматично, безперервно та в режимі реального часу. Платіж розглядається не як окрема дія, а як вбудований елемент цифрової екосистеми, що забезпечує підвищення ефективності, швидкості та зручності фінансових операцій за умов високого рівня безпеки та контролю.

У підсумку, модель описує перехід до повністю автоматизованої, миттєвої та невидимої для користувача платіжної екосистеми.

Окреслимо в табл.3.5 перспективи розвитку платіжної інфраструктури через використання фінтехрішень

Таблиця 3.5

Потенціал оптимізації платіжної інфраструктури

Технологія	Очікуваний ефект	Підтвердження
Instant payments	Скорочення часу транзакції до 0,5–1 с	[35]
QR 2.0	Зменшення вартості еквайрингу на 50–70 %	[66;71]
Біометричні платежі	Скорочення фроду на 30–60 %	[30]
CBDC	Збільшення прозорості платежів до 100 %	[1]

Відзначимо, що інтеграція CBDC у платіжні системи може знизити

вартість платежів у 5–7 разів. Згідно з дослідженням McKinsey [70] використання штучного інтелекту у банківській сфері потенційно може генерувати \$1 трлн додаткової вартості щороку.

Основні напрямки застосування AI у фінтехі:

1. ML-скоринг дозволяє підвищити точність прогнозування неповернення кредитів від 38 до 52 %);
2. AI-фрод-моніторинг (зменшення шахрайства на 50–80 %);
3. AI-driven персоналізація продуктів;
4. ChatGPT-подібні моделі для клієнтської підтримки (персоналізація підвищує на 25% клієнтську активність).
5. Open Finance → Data-driven Financial Services.

Розвиток відкритих фінансів на базі PSD2/PSD3 створює передумови для появи таких технологій як мультибанкінгу, агрегаторів фінансових даних, платформ PFM/ESG-інвестування, сервісів фінансового здоров'я, data-as-a-service для кредитного аналізу.

Примітно, що ЄС у липні 2023 року затвердив Open Finance Framework [66], який забезпечує повний доступ третіх сторін до всіх фінансових даних громадян. Україна інтегрує ці стандарти через Концепцію відкритого банкінгу

4. RegTech та SupTech: цифровізація регулювання [9] підвищують ефективність:

- комплаєнсу (KYC, AML, санкційний скринінг);
- звітності (XBRL, автоматизований обмін даними);
- ризик-менеджменту (аналітичні панелі нагляду);
- виявлення фінансових порушень у режимі реального часу.

У Зеленій книзі НБУ [9] зазначено, що RegTech може скоротити витрати фінустанов на комплаєнс на 25–45 %

5. Embedded finance та Banking-as-a-Service – це один із найпотужніших трендів, що забезпечує монетизацію банківської інфраструктури.

Модель Embedded Finance (авторська) відображає трансформацію традиційної банківської діяльності шляхом інтеграції фінансових послуг у

нефінансові цифрові середовища через технологічні інтерфейси прикладного програмування (API).

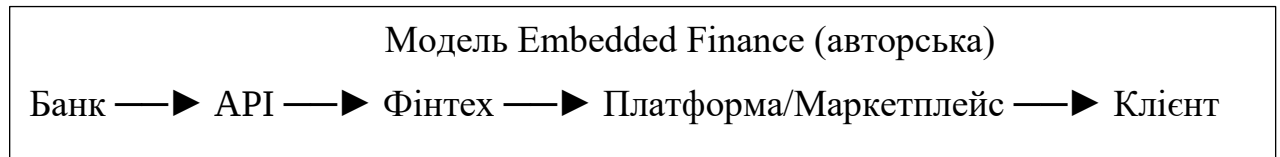

Рис.3.3. Модель трансформації фінансових технологій через цифрові банківські продукти

У межах цієї моделі фінансові сервіси перестають бути самостійним продуктом банку та стають вбудованою функцією цифрових платформ, маркетплейсів і сервісних екосистем, орієнтованих на кінцевого споживача.

Початковим елементом моделі є банк, який виступає носієм ліцензії, регуляторної відповідальності, капіталу та інфраструктури управління ризиками. Банк забезпечує базові фінансові функції — зберігання коштів, платежі, кредитування, комплаєнс і захист даних, однак без прямої взаємодії з кінцевим клієнтом у цифровому середовищі платформи.

Наступною ланкою є API (Application Programming Interface), які виконують роль технологічного посередника між банком і зовнішніми учасниками екосистеми. Відкриті або партнерські API забезпечують стандартизований доступ до банківських продуктів і даних, уможливаючи їх масштабування, модульність і швидку інтеграцію в сторонні цифрові сервіси. Саме API є ключовим інструментом реалізації концепцій open banking [20] та open finance [66].

Фінтех-компанії у цій моделі виконують функцію інноваційного інтегратора та продуктового дизайнера. Вони трансформують банківські сервіси у зручні, клієнтоорієнтовані фінансові рішення, адаптовані до потреб конкретних платформ або ринкових ніш. Прикладами є фінтех-провайдери платіжних сервісів, BNPL-рішень, цифрових гаманців або вбудованого кредитування.

Подальшим етапом є платформа або маркетплейс, яка виступає основним

каналом взаємодії з клієнтом. У межах цієї ланки фінансові послуги інтегруються безпосередньо в нефінансовий користувацький сценарій — електронну комерцію, сервіси мобільності, ринки праці, освітні або туристичні платформи. Для клієнта фінансова операція є частиною основного сервісу, а не окремою банківською дією.

Завершальною ланкою моделі є клієнт, який отримує фінансову послугу у форматі безшовного, швидкого та персоналізованого досвіду без прямої взаємодії з банком. Це знижує транзакційні витрати, підвищує зручність користування та сприяє зростанню фінансової інклюзії.

Таким чином, модель Embedded Finance ілюструє зміщення центру створення цінності від банку до цифрової платформи, де банк виступає інфраструктурним провайдером, фінтех — технологічним та продуктовим посередником, а платформа — ключовим інтерфейсом взаємодії з клієнтом. Модель пояснює сучасні тенденції дезінтермедіації банківських послуг та формування екосистемного підходу у фінансовому секторі. Застосування моделі на практиці дасть можливість впровадження таких продуктів: BNPL; цифрові гаманці; фінансування e-commerce; страховки «за запитом»; фінансові сервіси всередині мобільних застосунків (super-apps).

За прогнозом Accenture [63] до 2030 року embedded finance стане домінантною моделлю роздрібних фінпослуг.

6. Розвиток CBDC та DLT-інфраструктури

CBDC (central bank digital currency) є стратегічним елементом цифрової економіки. У 2023 р. НБУ опублікував Звіт про E-hryvnia, де визначено три моделі цифрової гривні: оптові CBDC, роздрібні CBDC, програмовані CBDC (smart contracts). Перевагами CBDC є: прозорість; зниження витрат на платежі; розвиток смарт-контрактів; подолання тіньової економіки [1].

Узагальнимо перспективні напрями розвитку фінтех в табл.3.6.

Таким чином, майбутнє фінансового сектору України буде базуватися на високій інтегрованості даних; платформній інфраструктурі; домінуванні AI/ML-рішень; появі CBDC; відкритих API та open finance; глибокій автоматизації

регуляторних процесів.

Таблиця 3.6

Перспективні напрями розвитку фінтеху

Напрям	Стратегічний ефект
NextGen Payments	зниження вартості транзакцій, миттєвість
AI/ML	оптимізація ризиків, підвищення точності
Open Finance	прозорість, конкуренція
RegTech/SupTech	автоматизація контролю
Embedded Finance	масштабування екосистем
CBDC	модернізація платежів

Підсумуємо, фінтех стає системним елементом трансформації фінансових послуг, забезпечуючи якісно новий рівень їх ефективності, безпеки та стійкості. В той час, перспективи розвитку фінтехкомпаній та оптимізація цифрової інфраструктури фінансових послуг в Україні мають не лише прикладний, а й глибокий системний характер. Фінтех виступає не просто інноваційним сегментом, а ядром майбутньої фінансової архітектури, а запропонована авторська модель може слугувати методологічною основою для розроблення практичних рекомендацій щодо трансформації бізнес-моделей банків, удосконалення регуляторної політики та формування національної фінтехекосистеми нового покоління.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі дослідження обґрунтовано, що подальший розвиток фінансового сектору України є нерозривно пов'язаний із становленням та інституціоналізацією фінтехкомпаній, які фактично формують «нову архітектуру» цифрових фінансових послуг.

По-перше, встановлено, що моделі партнерства «банк – фінтех» на основі відкритих фінансів (open banking / open finance) створюють основу для переходу

від закритих, ієрархічних банківських структур до платформних екосистем, у межах яких банки, небанківські фінансові установи, технологічні компанії та регулятор взаємодіють через стандартизовані API, спільні дата-платформи та узгоджені правила доступу до фінансових даних. Такі моделі дозволяють одночасно підвищити ефективність (за рахунок зниження транзакційних і інтеграційних витрат), посилити конкуренцію (за рахунок появи нових гравців і продуктів) та розширити фінансову інклюзію (через мультиканальний доступ до сервісів).

По-друге, розкрито, що стратегічні напрями розвитку фінтехсектору України — цифрова інклюзія, запровадження цифрової гривні (CBDC), розвиток RegTech і SupTech, реалізація Стратегії НБУ до 2030 року в частині fintech — формують цілісний вектор трансформації. Цифрова інклюзія забезпечує охоплення нових сегментів населення та бізнесу; CBDC виступає інфраструктурним елементом модернізації платіжної системи; RegTech/SupTech переводять регулювання і нагляд у «data-driven» формат; стратегія НБУ задає нормативну й інституційну рамку для масштабування фінтехінновацій. Сукупно ці напрями формують майбутню конфігурацію фінансового ринку, де цифрові послуги стають домінантною формою взаємодії між учасниками.

По-третє, сформульовано алгоритм інтеграції фінтех-компонентів у платіжні системи банку, який включає поетапну діагностику наявної інфраструктури, стандартизацію API, мікросервісизацію, підключення фінтех-рішень (instant payments, BNPL, AI-скоринг, KYC/AML-регтех), впровадження Zero Trust та DORA-орієнтованих практик кіберстійкості, а також CI/CD і систем моніторингу ефективності. Доведено, що у такому форматі фінтехінтеграція набуває не фрагментарного, а системного характеру, будучи вбудованою у загальну модель управління ризиками, витратами та інноваціями.

По-четверте, у межах розділу було виділено та систематизовано перспективні напрями роботи фінтехкомпаній у контексті підвищення ефективності цифрових фінпослуг: розвиток платіжних технологій наступного покоління (NextGen Payments), масштабування AI/ML-рішень, поглиблення open

finance, інституціоналізація RegTech/SupTech, розгортання embedded finance та BaaS-моделей, а також формування інфраструктури CBDC та DLT. Показано, що реалізація цих напрямів здатна забезпечити структурне зниження транзакційних та операційних витрат, покращення якості управління ризиками, зростання прозорості ринку та формування нових моделей створення вартості у фінансовому секторі.

По- п'яте, на основі синтезу теоретичних підходів, регуляторних стратегій і авторської моделі побудовано прогноз розвитку фінтехекосистеми України до 2030 року. Обґрунтовано, що за умов цілеспрямованої політики НБУ та уряду, активної інтеграції у європейський фінансовий простір, а також послідовного впровадження DMFA-підходу й open finance, Україна має потенціал закріпитися як один із регіональних лідерів фінтеху у Центрально-Східній Європі. Очікується подальше домінування digital-first моделей, істотне зростання частки фінтеху у структурі фінансових послуг та майже повний перехід ринку до цифрових каналів.

На основі аналізу моделей партнерства «банк – фінтех», стратегічних документів НБУ та авторської концептуальної моделі доведено, що фінтех перестане бути периферійним явищем, перетворюючись на системоутворюючий елемент національної фінансової екосистеми.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено комплексне теоретико-методологічне та аналітичне дослідження ролі фінтехкомпаній у цифровізації фінансових послуг, що дозволило сформулювати низку узагальнюючих висновків.

Доведено, що фінтехіндустрія стала ключовим драйвером трансформації фінансового сектору, поєднуючи можливості інформаційних технологій, великих даних, штучного інтелекту, хмарних платформ та цифрової ідентифікації. Визначено, що фінансові технології еволюціонували від автоматизації операцій до формування платформних фінансових екосистем. Аналіз наукових підходів українських та іноземних дослідників дозволив систематизувати трактування понять «фінансова технологія» та «цифровізація фінансових послуг», сформувавши їх авторське визначення, засноване на концепції data-driven та API-first економіки.

Установлено, що ключовими технологічними драйверами цифровізації виступають AI/ML, блокчейн/DLT, хмарні обчислення, мікросервісна архітектура, API, біометричні технології та системи кіберстійкості. Показано, що фінтехкомпанії забезпечують інноваційний імпульс розвитку фінансової інфраструктури, створюючи нові моделі платежів, кредитування, страхування, управління активами та регуляторного комплаєнсу.

На основі статистичних даних НБУ, USAID, UAFIC та міжнародних фінансових інституцій встановлено, що український фінтехринок у 2020–2024 рр. демонстрував високі темпи розвитку. Показано, що цифрові платежі, RegTech, digital lending та open finance формують ядро ринку. У банківському секторі найбільш значний вплив фінтех має у сферах мобільного та інтернет-банкінгу, миттєвих платежів, дистанційної ідентифікації, antifraud та кредитного скорингу.

Проаналізовано цифрову діяльність ПриватБанку за 2020–2024 рр., включаючи обсяги транзакцій у Приват24, кількість активних цифрових клієнтів, частку безготівкових операцій, комісійні доходи та операційну ефективність.

Розраховано коефіцієнти ефективності цифрових платежів, які підтвердили зростання цифрової рентабельності банку та зменшення операційних витрат на одиницю транзакції. Побудовано авторську регресійну модель впливу fintech-навантаження на ключові фінансові показники банку, що виявила пряму залежність між цифровими операціями та зростанням комісійних доходів, а також зворотну залежність між digital-навантаженням і витратністю операцій.

Комплексний аналіз ризиків показав, що цифровізація створює нові загрози: кіберризики, операційні, технічні, регуляторні, ризики конфіденційності даних, конкурентні та системні ризики. Побудована матриця цифрових ризиків (ймовірність $\times$ вплив) продемонструвала, що найбільш критичними є ризики кібербезпеки, відмови IT-інфраструктури та порушення ланцюгів інтеграції API.

Обґрунтовано, що оптимізація цифрових фінансових послуг повинна базуватися на хмарних технологіях, мікросервісній архітектурі, API-first підході, централізованих дата-платформах, RPA та AI/ML. Запропоновано авторську Digital Modular Financial Architecture, що забезпечує структурне підвищення ефективності цифрових сервісів, зниження операційних витрат та стійкість до шоків.

Доведено, що ключовими стратегічними напрямками розвитку є: цифрова інклюзія, CBDC, open finance, RegTech/SupTech, embedded finance, AI-driven сервіси та кіберстійкість. Україна має потенціал стати одним із лідерів фінтеху Центрально-Східної Європи за умови подальшої інтеграції з регуляцією ЄС та реалізації моделі відкритих фінансів.

На основі теоретичного та аналітичного дослідження сформульовано такі пропозиції щодо підвищення ефективності цифрових фінансових послуг та розвитку фінтехекосистеми України.

1. Для Національного банку України:

- завершити впровадження Open Finance Framework, гармонізованого з PSD2/PSD3;
- прискорити запуск роздрібною цифровою гривні (CBDC) та визначити технічну платформу (DLT, гібридна модель);

- розвинути SupTech-платформи для моніторингу ризиків у режимі real-time (KYC/AML, транзакційні відхилення, кіберінциденти);

- створити регуляторний sandbox для фінтехстартапів, що дозволить швидко тестування інновацій;

- оновити вимоги до кіберстійкості відповідно до DORA (Digital Operational Resilience Act).

2. Для комерційних банків:

- переходити до мікросервісної архітектури та відмовлятися від монолітних систем core banking.

- впроваджувати API-first політику та формувати партнерські екосистеми з фінтехкомпаніями.

- масштабувати використання AI/ML у скорингу, фрод-моніторингу та персоналізації.

- оптимізувати операційну модель через RPA, хмарні технології, контейнеризацію (Kubernetes).

- розвивати мобільні супердодатки, інтегруючи страхування, інвестиції, торгівлю, oferty партнерів.

- проводити регулярні оцінки цифрової ефективності з публічною звітністю.

3. Для фінтехкомпаній:

- розвивати RegTech- та SupTech-рішення, орієнтовані на автоматизацію комплаєнсу.

- створювати продукти на основі CBDC-платформ (смарт-контракти, програмовані платежі).

- інвестувати у кібербезпеку та Zero Trust модель.

- фокусуватися на embedded finance, інтегруючись у логістичні, e-commerce та маркетплейс-платформи.

- створювати AI-центри компетенцій для фінансового сектору.

4. Для державної політики та законодавства

- гармонізувати законодавство України з регуляціями ЄС (PSD3, DORA, AI

Act).

-оновити Стратегію розвитку фінтеху до 2030 року, узгоджену з цифровою трансформацією економіки.

-створити умови для розвитку інвестицій у фінтехстартапи (податкові стимули, державні фонди).

-забезпечити розвиток цифрової інклюзії — доступ до мобільного інтернету, цифрової грамотності, BankID.

-розвинути національну інфраструктуру цифрової ідентифікації та кіберзахисту.

-фінтехкомпанії є критичним елементом трансформації фінансових послуг України, а їх активний розвиток забезпечує:

- підвищення ефективності банківських процесів,
- формування інноваційних продуктів,
- зниження транзакційних витрат,
- розширення фінансової інклюзії,
- зміцнення конкурентоспроможності національного фінансового сектору,
- пришвидшення інтеграції України до європейського фінансового ринку.

Запропоновані в роботі рекомендації мають практичне значення для банків, фінтехкомпаній, НБУ та державних органів, а також можуть бути основою для формування інституційних рішень у сфері фінансової цифрової трансформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітична записка за результатами пілотного проєкту «Е-гривня». URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Analitichna_zapiska_E-grivnya.pdf?v=15
2. Андрющенко І. С., Скидан В. Л. Цифрова трансформація банківського сектора України. *Бізнес Інформ*. 2023. №12. С. 77–82
3. Артем'єва І. О., Залюбовська С. С. Цифрові трансформації банківського сектору. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. праць*. 2023. № 1-2. С. 96–103.
4. Береславська О. Трансформація банківських послуг в умовах цифровізації. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-99> (дата звернення: 30.10.2025)
5. Бондаренко Л. Подарин А. Особливості діджитал-трансформації банківського сектору України. *Економіка та суспільство*. 2022 № 41. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-28> (дата звернення: 30.10.2025)
6. Директива ЄС про платіжні послуги 2 (PSD2). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_030-15#Text (дата звернення: 30.10.2025)
7. Дія: офіційний сайт. URL: <https://diia.gov.ua/> (дата звернення: 30.10.2025)
8. Про платіжні послуги: Закон України від 30 червня 2021 року № 1591-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20/stru> (дата звернення: 30.10.2025)
9. Зелена книга з розвитку регуляторних технологій на фінансовому ринку України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Zelena_knyga_2025_fin.pdf (дата звернення: 30.10.2025)
10. Зянько В., Нечипоренко Т. Цифрова трансформація банківського сектору: сучасні тренди та вектори розвитку. *Innovation and Sustainability*. 2024. Т. 4, № 4. –С. 6–21. URL: https://nbuv.gov.ua/j-pdf/innsus_2024_4_3.pdf (дата звернення: 30.10.2025)
11. Затонацький, Д. А. Цифровізація економіки і фінансів. *Фінанси України*.

2023. URL: https://finukr.org.ua/docs/FU_22_12_056_uk.pdf (дата звернення: 30.10.2025)

12. Каталог фінтехкомпаній України 2025. Українська асоціація фінтех та інноваційних компаній. URL: https://fintechua.org/fintech_catalog_2025 (дата звернення: 30.10.2025)

13. Каталог фінтехкомпаній України 2024. Українська асоціація фінтех та інноваційних компаній. URL: https://fintechua.org/fintech_catalog_2024 (дата звернення: 30.10.2025)

14. Каталог фінтехкомпаній України 2023. Українська асоціація фінтех та інноваційних компаній. URL: https://fintechua.org/fintech_catalog_2023 (дата звернення: 30.10.2025)

15. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України: Розпорядження КМУ № 67-р від 17.01.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>

16. Ключка О., Глінський Д. Вплив цифровізації на ефективність банківської діяльності. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. №3 (273). С.128-134.

17. Ключка О.В., Богріновцева Л.М., Федорчук Н.М. Особливості використання сучасних банківських продуктів та технологій в діяльності банків як суб'єктів фінансового ринку. *Актуальні проблеми економіки*. 2023. № 12(270). С. 86-97

18. Кльоба Л.Г. Цифровізація – інноваційний напрям розвитку банків. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/86.pdf (дата звернення: 30.10.2025)

19. Кльоба Л. Г. Добош Н. М., Сорока О. П. Впровадження фінансових технологій – стратегічний напрям розвитку банків. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8479> (дата звернення: 30.10.2025)

20. Концепція відкритого банкінгу/ Національний банк України. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Open_banking_conception_NBU_2023.pdf?v=15 (дата звернення: 30.10.2025)

21. Копилова О.В., Пічугіна Ю.В., Гончар К.О., Діджиталізація банківського сектору України – виклики та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-47> (дата звернення: 30.10.2025)
22. Корицька О. І., Кухта І. В. Диджиталізація банків України: сучасні тренди та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 67. С. 382-389. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/4764/4705/> (дата звернення: 30.10.2025)
23. Кретов Д.Ю., Міндова О.І. Цифровізація банківського сектору України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Сталий розвиток економіки*. 2024. №2 (49) С.223-228. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-3> (дата звернення: 30.10.2025)
24. Левченко В.П., Чернишов М.О. Управління фінансовою безпекою банків в умовах цифровізації. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/24070/1/IMPER_2023_P182-184.pdf (дата звернення: 30.10.2025)
25. Мазур В. В. Фінансові технології як інструмент управління структурою капіталу. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 47. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-48> (дата звернення: 30.10.2025)
26. НБУ, Безготівкові розрахунки у 2024 році суттєво переважали серед операцій з платіжними картками <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bezgotivkovi-rozrahunki-u-2024-rotsi-suttyevo-perevajali-sered-operat-siy-z-platijnimi-kartkami> (дата звернення: 30.10.2025)
27. Nechyporenko, T. Digitalization of financial services and transformation of Ukraine's financial sector. *International Scientific Journal «Internauka»*. 2024. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/49894/187598.pdf> (дата звернення: 30.10.2025)
28. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>
29. Офіційний сайт Міністерства цифрової трансформації. URL: <https://thedigital.gov.ua/>
30. Офіційний сайт Міжнародної фінансової корпорації (IFC). URL:

<https://www.ifc.org/en/home>

31. Офіційний сайт Української асоціації фінтех та інноваційних компаній.
URL: <https://fintechua.org/>

32. Офіційний сайт UAFIC. URL: <https://dowithua.com/catalog/company-profile>

33. Перспективи цифрової трансформації. URL: https://www.deloitte.com/ua/uk/issues/digital.html?icid=top_digital

34. Реверчук С.К., Творидло О.І. Цифровізація банківського бізнесу: виклики та можливості для державного регулювання. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 55. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-45> (дата звернення: 30.10.2025)

35. Результати діяльності Системи BankID НБУ, 2024 рік. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rezultati-diyalnosti-sistemi-bankid-nbu-2024-rik> (дата звернення: 30.10.2025)

36. Рівень впровадження ІІІ в Україні досяг 9,1% – Microsoft). URL: <https://fintechinsider.com.ua/riven-vprovadzhennya-shi-v-ukrayini-dosyag-91-microsoft/> (дата звернення: 30.10.2025)

37. Розвиток фінтеху в Україні (аналітичний матеріал та діджитал-проекти НБУ у сфері FinTech). URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy/fintech20> (дата звернення: 30.10.2025)

38. Сайт фінтехкомпанії UNIT.City. URL: <https://unit.city/>

39. Сайт фінтехкомпанії Sigma Software. URL: <https://sigma.software/>

40. Семенов А. Ю., Кривич Я., М., Цирулик С. В. FinTech технології: суть, роль і значення для економіки країни. *Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*. 2018. Вип. 2(67). С. 100–105.

41. Стратегія розвитку фінансового сектору України затверджена рішенням Правління Національного банку України від 29 серпня 2023 року № 299-р. <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy> (дата звернення: 30.10.2025)

42. Смагло, О. Сучасний стан розвитку ринку фінансових технологій. *Цифрова економіка та економічна безпека*, 2023. №6 (06), 17-21. <https://doi.org/10.32782/dees.6-4>

43. Стратегія Національного банку. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_NBU.pdf?v=15
44. Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року. *Національний банк України*, 2020. 40 с. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finteh2025.pdf (дата звернення: 30.10.2025)
45. Тоцька О. Ф. Fintech market in Ukraine: analysis and forecasting. *Економіка і регіон*. 2023. № URL: <https://journals.nupp.edu.ua/eir/article/download/3034/2432/4170> (дата звернення: 30.10.2025)
46. Федішин М.П., Церковнюк М.С. Вплив фінтехкомпаній на трансформацію цифрових фінансових послуг. *Проблеми сучасних трансформацій*. 2025. В друці.
47. Фінансові технології: тренди, виклики та перспективи розвитку в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/download/2938/2974/> (дата звернення: 30.10.2025)
48. Фінансові технології : навчальний посібник / В. В. Корнєєв, О. І. Береславська, А. І. Гулей та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. В. В. Корнєєва. Ірпінь : Державний податковий університет, 2024. 244 с.
49. FinTech-тренди 2025: Споживчі фінанси зустрічаються з ІІІ по всьому світу. URL: <https://itukraine.org.ua/fintech-trendi-2025-spozivchi-finansi-zustrichayutsya-z-shi-po-vsomu-svitu/> (дата звернення: 30.10.2025)
50. Худолій Ю.С. Сучасні тенденції FinTech та їх вплив на безпеку банківських установ. *Економіка і регіон*. 2021. № 3(82). С. 115-123. URL: https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/18414/1/zbirnik_76_tom-2.pdf (дата звернення: 30.10.2025)
51. Хуторна М., Костогриз В. Ефективність діяльності банків в умовах цифровізації. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*. 2020. 2(38).С. 27-34. URL: [https://doi.org/10.18371/2221-755x2\(38\)2020219694](https://doi.org/10.18371/2221-755x2(38)2020219694) (дата звернення: 30.10.2025)
52. Шевченко О. М., Рудич Л. В. Розвиток фінансових технологій в умовах

цифровізації економіки України. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8053> (дата звернення: 30.10.2025)

53. Як український фінтех розвивався в 2021 році: дослідження UAFIC. URL: <https://fintechinsider.com.ua/yak-ukrayinskyj-finteh-rozvyvavsya-v-2021-roczy-doslidzhennya-uafic/> (дата звернення: 30.10.2025)

54. AI In Banking Market Size And Forecast. URL: <https://www.verifiedmarketresearch.com/product/ai-in-banking-market/>

55. A new legacy of payments growth / Report Accenture URL: <https://www.accenture.com/content/dam/accenture/final/accenture-com/document-3/Accenture-A-New-Legacy-Of-Payments-Growth-Report.pdf#zoom=40>

56. Arner, Douglas W. and Barberis, Janos Nathan and Buckley, Ross P., The Evolution of Fintech: A New Post-Crisis Paradigm? *UNSW Law Research Paper*. 2016-62, URL: <https://ssrn.com/abstract=2676553>

57. Brad J. B. Future of Fintech in Capital Markets. *CAIA Association*, 2016. URL: <http://caia.org/aiar/access/article-1021>

58. Bhatt, A. Decoding the trinity of FinTech, digitalization and financial inclusion. *Cogent Economics & Finance*. 2022. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23322039.2022.2114160>

59. Fintech 2024 Report. URL: <https://www.cbinsights.com/research/report/fintech-trends-2024/>

60. Demirgüç-Kunt A., Klapper L., Singer D., Ansar S. The Global Findex Database 2021: *Financial Inclusion, Digital Payments, and Resilience in the Age of COVID-19*. Washington, DC: World Bank, 2022. 260 p. URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099818107072234182>

61. Digitalisation of financial services and access to finance. *OECD Working Papers*, 2019. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/economics/digitalisation-of-financial-services-access-to-finance-and-aggregate-economic-performance_10c7e583-en

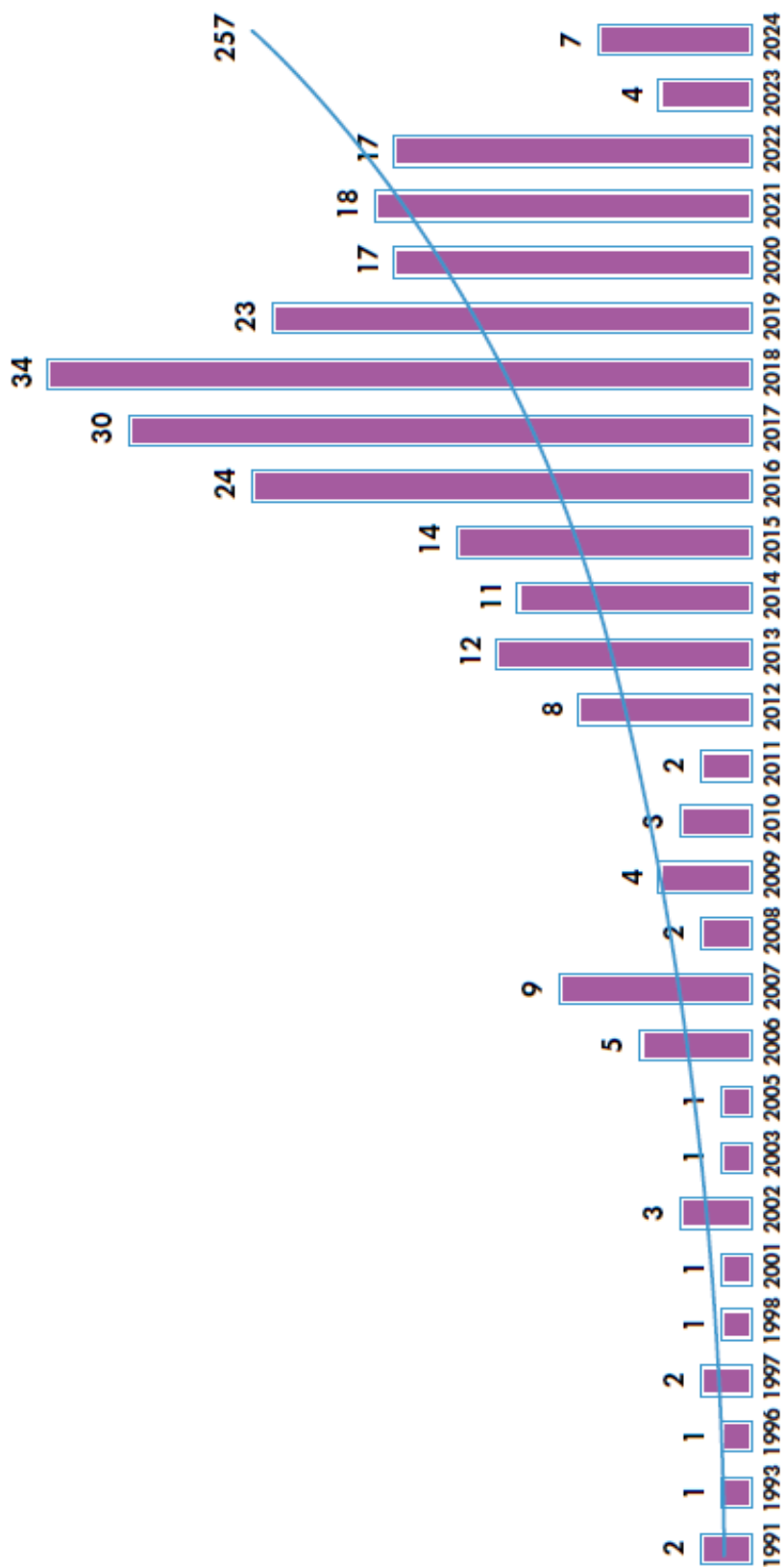
62. Digital Banking Trends 2024. URL: <https://www.netcetera.com/de/stories/news/digital-trends-2024.html>
63. Institute SAS (2023). Banking in 2035: global banking survey report. URL: <https://www.sas.com/en/whitepapers/banking-in-2035-global-banking-survey-report-113203.html?> (дата звернення: 03.05.2025)
64. Frenzel, A., Muench, J., Bruckner, M. & Veit, D. (2021) Digitization or Digitalization? –Toward an Understanding of Definitions, Use and Application in IS Research. URL: https://aisel.aisnet.org/amcis2021/adv_info_systems_general_track/adv_info_systems_general_track/18
65. Frost J. The Economic Forces Driving Fintech Adoption Across Countries: BIS Working Papers No. 838. *Basel: Bank for International Settlements*, 2020. 16 p. URL: <https://www.bis.org/publ/work838.htm>
66. Open Finance Framework. URL: https://finance.ec.europa.eu/digital-finance/framework-financial-data-access_en
67. Gomber P., Koch J.-A., Siering M. Digital Finance and FinTech: Current Research and Future Research Directions. *Journal of Business Economics*. 2017. Vol. 87, No. 5. P. 537–580. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11573-017-0852-x>
68. Gradillas, M., Peris-Ortiz, M., Rueda-Armengot, C. Distinguishing digitization and digitalization: A systematic review. *Journal of Product Innovation Management*. 2025. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jpim.12690>
69. Larsson A. & Viitaoja Y. (2017) Building customer loyalty in digital banking: A study of bank staff's perspectives on the challenges of digital CRM and loyalty. *International Journal of Bank Marketing*, 35, 6, pp. 858–877. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/IJBM-08-2016-0112/full/html>
70. McKinsey Technology Trends Outlook 2025/ Report, July 2025. URL: <https://www.mckinsey.com/capabilities/tech-and-ai/our-insights/the-top-trends-in-tech>
71. Modernising payment services and opening financial services data: new opportunities for consumers and businesses. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3543

72. Pulse of FinTech H2'24. 3Bit KPMG, February 2024. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2024/02/pulse-of-FinTech-h2-2024.pdf>
73. Philippon, T. On FinTech and Financial Inclusion. *NBER. Working Paper No. 24759*, 2019. URL: <https://www.nber.org/papers/w24759>
74. Schueffel P. Taming the Beast: A Scientific Definition of Fintech. *Journal of Innovation Management*. 2017. Vol. 4. P. 32–54
75. Top FinTech trends for 2024. KPMG. URL: <https://kpmg.com/xx/en/home/insights/2022/01/top-FinTech-trends-in-h2-2021.html>
76. Vives X. The Impact of Fintech on Banking. *European Economy – Banks, Regulation and the Real Sector*. 2017. No. 2. P. 97–105. URL: <https://european-economy.eu/2017-2/the-impact-of-fintech-on-banking/>
77. Verhoef, P. C., Broekhuizen, T., Bart, Y. Digital transformation: A multidisciplinary reflection. *Journal of Business Research*. 2021. vol. 122(C), pages 889-901. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0148296319305478>
78. Vives, X. The impact of Fintech on Banking. *European Economy*. 2017. URL: <https://european-economy.eu/2017-2/the-impact-of-fintech-on-banking/>

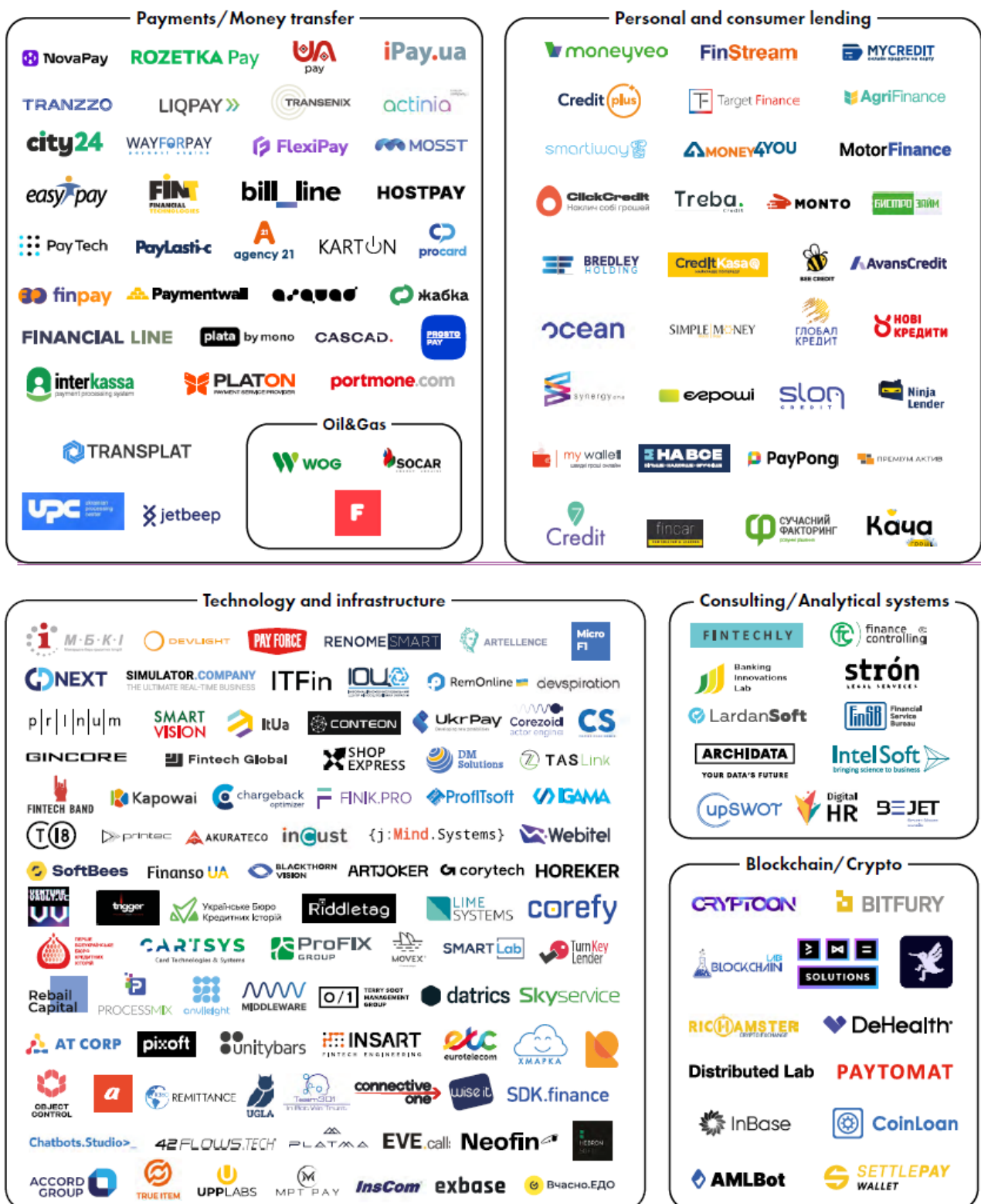
Фінтех-компанії за роком заснування

ДОДАТКИ

Додаток А

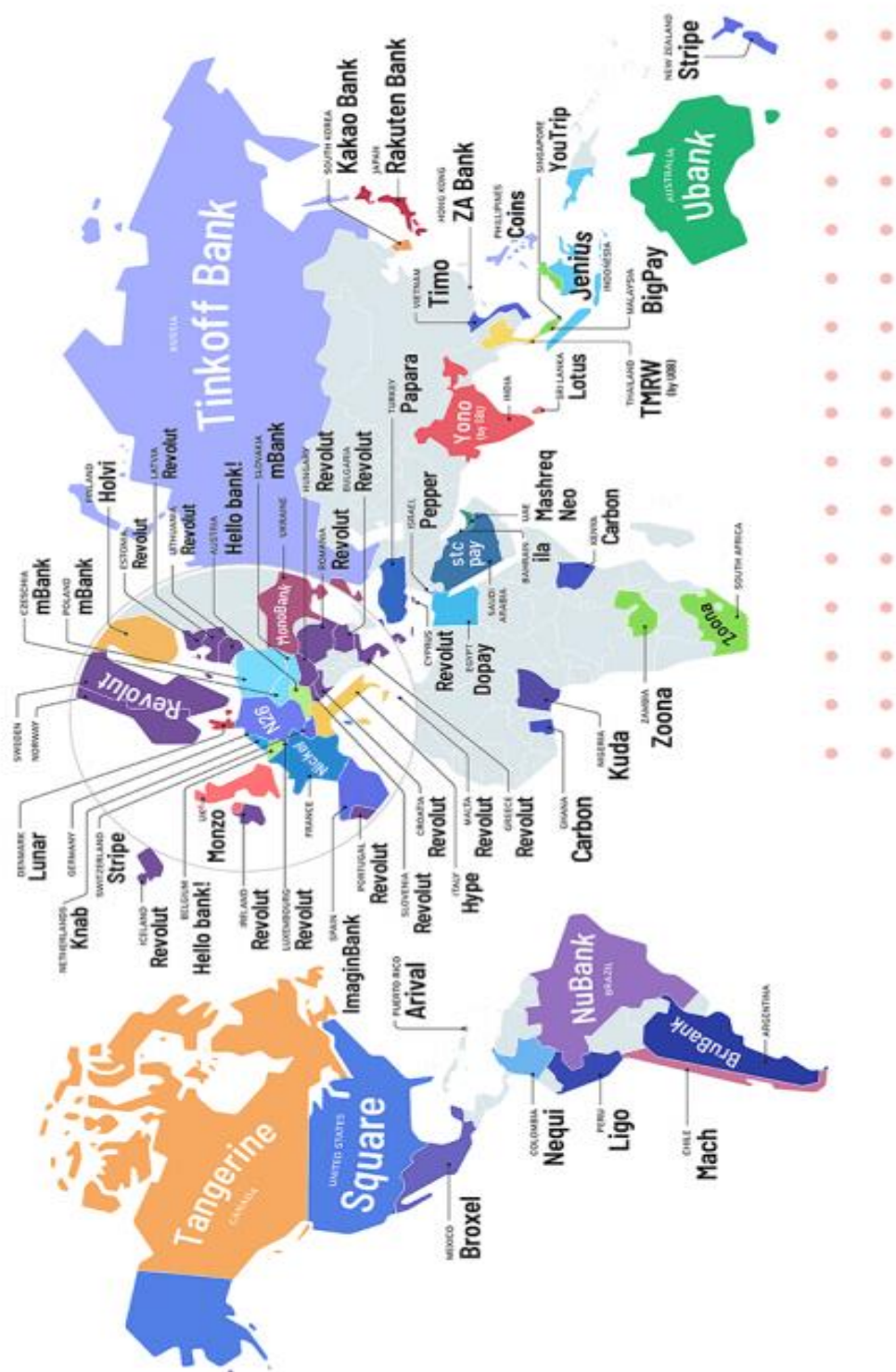

Карта української фінтех-екосистеми 2025

Географія популярності небанків у країнах світу

АНОТАЦІЯ

Церковнюк М.С. Фінтехкомпанії та їх роль у цифровізації фінансових послуг. Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2025. 76 с.

Магістерська робота присвячена дослідженню ролі фінтехкомпаній у процесі цифровізації фінансових послуг в Україні в умовах глобальної цифрової трансформації фінансового сектору. В роботі досліджено еволюцію фінансових технологій, узагальнено теоретичні підходи до цифровізації фінансових послуг, оцінено стан і тенденції цифрової трансформації фінансового сектору України у 2020–2024 роках, проаналізовано вплив фінтехкомпаній на трансформацію банківських послуг, ідентифіковано ризики, виклики та регуляторні бар'єри цифровізації, а також сформовано пропозиції щодо оптимізації цифрової інфраструктури та розвитку фінтехекосистеми.

Ключові слова: фінансові технології, фінтехкомпанії, банківська система, безготівкові операції, платіжна інфраструктура, BankID, мобільний банкінг, цифрова трансформація, цифровізація, цифрове шахрайство, регуляторні бар'єри.

ANNOTATION

Tserkovniuk M.S. Fintech companies and their role in the digitalization of financial services. Manuscript. Master's qualification work for obtaining the second (Master's) level of higher education in specialty 072 «Finance, banking, insurance and stock market». Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2025. 76 p.

The master's thesis is devoted to the study of the role of fintech companies in the process of digitalization of financial services in Ukraine in the context of the global digital transformation of the financial sector. The paper examines the evolution of financial technologies, summarizes theoretical approaches to the digitalization of financial services, assesses the state and trends of digital transformation of the financial sector of Ukraine in 2020–2024, analyzes the impact of fintech companies on the transformation of banking services, identifies risks, challenges and regulatory barriers to digitalization, and formulates proposals for optimizing digital infrastructure and developing the fintech ecosystem.

Keywords: financial technologies, fintech companies, banking system, cashless transactions, payment infrastructure, BankID, mobile banking, digital transformation, digitalization, digital fraud, regulatory barriers.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів має посилання на відповідне джерело.

_____ М.С. Церковнюк